

LUNDS
UNIVERSITET

Växjö stad
Den attraktiva stadens ekonomiska
risker och möjligheter

Jon Björkman

Innehållsförteckning

1. Inledning	sid 1
1.1 Frågeställningens bakgrund	sid 1
1.2 Syfte och frågeställning	sid 2
1.3 Metod	sid 3
1.4 Avgränsning	sid 5
2. Teorier	sid 6
2.1 Evolutionärt perspektiv	sid 6
-General purpose technologies	sid 6
-Tillväxtcykler	sid 7
-Regional utveckling	sid 9
2.2 Neo-liberal stadsplanering	sid 11
2.3 Det kreativa samhället	sid 14
-Kreativitetens grund	sid 14
-En kreativ ekonomi	sid 16
-Den kreativa stadens planering	sid 18
-Kreativ planering, en kontraproduktiv effekt	sid 21
2.4 Regional economic resilience	sid 23
-Regional resilience i fyra delar	sid 25
2.5 Institutionellt perspektiv	sid 26
2.6 Teoretiska skillnader och likheter	sid 28
-Evolutionärt- och Institutionellt perspektiv	sid 28
2.7 Teori kopplad till stadsplanering	sid 29
3. Växjö	sid 32
3.1 Historisk bakgrund	sid 32
3.2 Växjö stads planering	sid 32
-Figur 3.1	sid 33

-Figur 3.2	sid 34
4. Analys	sid 37
4.1 Stadsplanering av Växjö stad	sid 37
4.2 Risker med den attraktiva stadens planering	sid 39
4.3 Den kreativa staden, en plan för alla städer	sid 39
4.4 Innovationssystem, kriser och resilience	sid 41
4.5 Fördelar med innovation och attraktionskraft	sid 44
5. Slutsats	sid 45
5.1 Risker	sid 45
5.2 Möjligheter	sid 47
Sammanfattning	sid 48
Källförteckning	sid 51
Litteratur	sid 51

1. Inledning

1.1 Frågeställningens bakgrund

Städer och deras utveckling har varit en fråga som diskuterats under många år, det har gjorts artiklar, böcker och dokumentärer som analyserar och diskuterar städernas mening, samt vad som skall vara deras funktion i vårt samhälle. Dessa diskussioner har sträckt sig allt ifrån städernas sociala konstruktion och hur de påverkar människors levnadsmiljö, till att diskutera deras ekonomiska betydelse för samhället i helhet. Men även den pågående miljödebatten som blivit allt viktigare de senaste 20 åren, har fått en större del i diskussionen. Dessa diskussioner som rör allt från sociala sammansättningar i städer, till den ekonomiska utvecklingen och miljön, har varit viktiga faktorer som påverkat hur våra städer har utformats fram till idag och kommer fortsätta att vara grunden för hur våra städer kommer att utvecklas i framtiden.

Planering av städer och regioner är grunden för att kontrollera städernas fortsatta utvecklingsmöjligheter. Det ger möjligheter att optimera och förbereda städer för att på bästa sätt ge dem en så bra framtidsutveckling som möjligt, sätt ur ett socialt-, ekonomiskt- och miljöperspektiv. Men då planeringen styrs av människor, kommer den alltid att påverkas av de paradigmer som råder i samhället vi lever i. Därför kan olika områden inom planeringen väga olika tungt, vissa perspektiv kommer vara viktigare än andra.

Ett exempel på en sådan förändring var när Neo-liberalismen slog igenom i västvärlden, ledd av dess starkaste förespråkare Reagan och Thatcher. Detta gav upphov till en mer ekonomisk orienterad planering för städerna, bland annat så skulle de bli mer konkurrenskraftiga och kunna konkurrera med varandra. Dessa nya former av städer skulle bli mer konkurrenskraftiga och på så sätt själva skapa tillväxt och ekonomisk framgång, som i sin tur skulle gynna både de sociala perspektiven och miljön. Denna form av konkurrens mellan städerna har i sin tur gett upphov till olika perspektiv och teorier, som försöker att göra städer så konkurrenskraftiga som möjligt. Detta har skapat problem för städerna ur både ekonomiska och sociala perspektiv.

1.2 Syfte och frågeställning

Drivkraften bakom bland annat Europas städer, har under många år varit attraktion och kreativitet. Denna tanke bygger på att städer måste bli mer attraktiva och kreativa för att kunna konkurrera med andra städer, på så sätt öka den ekonomiska tillväxten. På så sätt kommer städerna snabbare att utvecklas och genom den ökade tillväxten kommer fler jobbmöjligheter att skapas och människor kommer få det mycket bättre, sätt ur ett socialt perspektiv. Men en stad som utvecklas, som är attraktiv och kreativ kommer också att lägga grunden för forskning, utveckling och innovationer, som i sin tur kommer leda till allt mer miljövänligare teknologier. Detta är tanken bakom den ”attraktiva planeringen” av städer.

Det finns redan forskning som diskuterar de olika effekterna av denna form av planering, bland annat riskerna med de sociala konsekvenserna då man planerar en konkurrenskraftig stad sätt ur ett ekonomiskt perspektiv. Men det finns också miljörisker med denna form av planering. I ett tidigare arbete som jag har gjort med titeln *”Den kreativa staden och dess påverkan”* Diskuterar jag problem som skapas genom den kreativa staden, där de två undersökta städerna Palma på Mallorca och Malmö stad, lider av liknande sociala och ekonomiska problem. Städerna har olika former av historiska bakgrunder men försöker ändå lösa problematiken på samma sätt, nämligen att bli ”den kreativa staden”. Detta visar på vilken utspridning detta nya synsätt av kreativitet och attraktion har över dagens stadsplanering. Diskussionen kommer att fortsätta, huruvida städernas fokus på konkurrenskraft kommer att skada den sociala geografin i staden och dess struktur, men också dess negativa och positiva effekter på miljön.

Mitt syfte med detta projekt är att granska problematiken med den ”attraktiva staden” ur ett ekonomiskt perspektiv. Jag har redan tagit upp att det finns problematik med miljö och sociala perspektiv, när det kommer till planeringen av den attraktiva stad, men i denna studien ställer jag mig frågan om den attraktiva staden, som fokuserar på innovation och kunskap, attraktion och kreativitet, verkligen bidrar till tillväxt och utveckling, sätt ur ett ekonomiskt perspektiv. Tanken är att titta på de fördelar som denna form av planering skapar, men också riskerna och konsekvenserna som följer

med och kan påverka stadens ekonomiska situation. Huvudfrågan är att diskutera de risker och möjligheter som den attraktiva stadens planering skapar i ett ekonomiskt perspektiv. En annan viktig del som ingår i denna fråga är att svara på hur mycket städerna verkligen kan påverka med sin egen planering, är det verkligen så att vilken stad som helst kan bli så konkurrenskraftig? Även utvecklingen av innovationssystem är en faktor som påverkar allt mer av stadens planering, därför kommer det också vara viktigt att granska innovationssystemens påverkan av de ekonomiska riskerna och möjligheterna som följer med denna form av planering.

Framför allt, vad sker med en stad som fokuserar oerhörda resurser för att lyckas med denna form av planering, när en ekonomisk kris drabbar den region som staden befinner sig i, vilka risker och möjligheter ger innovationssystem upphov till? Kommer stadens fokus på att attrahera ekonomiska fördelar att vara en möjlighet att snabbt ta sig ur krisen eller kommer det att vara ett hinder?

För att kunna besvara dessa frågor har jag valt att fokusera på Växjö stad, tanken är att granska Växjös planering och stadsutveckling ur ett ekonomiskt perspektiv. Anledning till att jag väljer Växjö för denna form av studier är att lättare kunna få en överblick över själva staden och dess närregion. Växjö har likt många andra städer, valt att försöka öka sin konkurrenskraft och bli en allt mer attraktiv stad, med fokus på innovationssystem och utveckling, men också att skapa ett rikt näringsliv. Staden planeras efter dessa former och därför är den högst relevant för mig och min studie. Därför besvaras min frågeställning igenom min huvudfråga som kommer att fokusera på Växjö stad. Vilka risker och fördelar finns det med att fokusera på utvecklingen av den kreativa miljön och attraktionskraften i Växjö stad, för att öka stadens konkurrenskraft sätt ur ett ekonomiskt perspektiv?

1.3 Metod

Då mitt projekt kommer att fokusera på Växjös stads planering sett ur ett ekonomiskt perspektiv, kommer det att krävas ett antal olika former av källor och metoder för att insamla den fakta som behövs för att kunna göra denna form av analys. Till en början kommer mitt huvudfokus att ligga på litteraturstudier då det finns en hel del data och

information som behandlar de områden som kommer att vara relevanta för själva projektet.

Metoder som kommer att användas i projektet bygger på olika former av litteratur som rör ekonomisk utveckling. Några exempel är bland annat Ron Martins teorier om ekonomisk resilience, Richard Floridas kreativa klass och Karl-Johan Lundquist och Lars-Olof Olanders diskussion om tillväxtcykeln. Detta är några av de källor som kommer att ligga till grunden för projektet, då en analys av det ekonomiska perspektivet av Växjö stadsplanering skall göras. Genom att använda sig av dessa texter kommer man kunna skaffa sig ett övergripande perspektiv, som sedan kommer analyseras och diskuteras i arbetet. Men för att kunna diskutera Växjö stads planering ur ett ekonomiskt perspektiv, krävs också en analys av själva stadens planering.

Likt många andra städer, har Växjö målet att bli en attraktiv stad, med både befolkningstillökning och ekonomiskt tillväxt. Därför kommer rapporten Växjös översiktsplan att vara en av de viktigaste källorna till projektet. I samband med att projektets fokus ligger på att granska risker och fördelar med en attraktiv och kreativ stadsplanering ur ett ekonomiskt perspektiv, kommer Richard Floridas bok om ”Den kreativa klassens framväxt” vara en viktig litteraturkälla, men även andra artiklar som diskuterar neo-liberal stadsplanering kommer att vara relevanta för mitt arbete. Då det finns mycket relevant kritik rörande både neo-liberal planering och den kreativa klassen, kommer ett kritiskt förhållningssätt att vara av stor betydelse för arbetets trovärdighet. Därför kommer även litteratur som ställer sig kritiskt till dessa perspektiv finnas med, för att på så sätt få ett mer opartiskt förhållningssätt till bakgrunds litteratur. En av dessa kritiska texter är skriven av Joel Kotkins som hävdar att Richard Floridas kreativa klass inte har lyckats med det som han hävdade att den skulle göra.

Valet av den litteratur som kommer finnas med i projektet fokusera på att möjliggöra den analys av risker och fördelar som dagens stadsplanering medför ur ett ekonomiskt perspektiv. Denna litteratur kommer ge en översikt över olika faktorer som påverkar de ekonomiska aspekterna. De ger också en mer öppen bild tillsammans av olika ekonomiska faktorer, något som man riskera att förlora om dessa källor inte används tillsammans.

För att kunna granska dessa olika ekonomiska planeringsteorier måste också grunder till dagens stadsplanering, som bland annat går att finna i Richard Floridas kreativa klass och i den neo-liberala stadens planering. Litteraturen är alltså vald för att på bästa sätt ge tillgång till flera infallsvinklar i ett mycket komplicerat problem. Som redan nämnts kommer det finnas med texter som kritiserar varandra, där ibland Kotkins kritik mot den kreativa klassen. Anledning till att kombinera texter som kan tyckas kritiska till varandra är för att på bästa sätt ge en övergripande bild ur så många perspektiv som möjligt, för att undvika risken med att lägga för mycket tillit på en källa.

1.4 Avgränsning

För att avgränsa arbetet så kommer fokus att vara på Växjö stad och hur dess planering för att bli en attraktiv och kreativ stad, ger upphov till risker och fördelar ur ett rent ekonomiskt perspektiv, för staden som helhet. Anledningen till att jag väljer ett ekonomiskt perspektiv, beror på ett antal anledningar.

Först är det den praktiska anledningen. Tidsbegränsningen sätter gränser, det skulle vara intressant att göra en analys som granskar de sociala konsekvenserna för Växjö stad och hur deras stadsplanering påverkar detta, men då frågeställning är riktad mot det ekonomiska perspektivet, så måste en avgränsning göras och fokuset måste läggas på huvudperspektivet. Självklart utesluter inte det ekonomiska perspektivet sociala konsekvenser, då de är knutna till varandra och kommer därför att diskuteras i arbetet. Men detta leder samtidigt in till nästa avgränsning. För att kunna granska de risker och möjligheter, som finns med att planera en attraktiv och kreativ stad, så krävs en djupare analys. Djupanalysen kommer att göras på Växjö, en stad som ligger avskilt från andra större urbana områden och som är en av de få regioner som expanderar i Kronobergs län. Detta gör Växjö till en relevant stad för analysen som kommer att utföras.

Det finns mycket information och material att använda sig av, därför är det viktigt att avgränsa antalet metoder som kommer att användas. Huvudmetoden för projektet kommer vara litteraturstudier. Anledningen till denna avgränsning är tidsbegränsningen som måste göras. Samtidigt innehar litteraturstudierna tillräckligt med data och

information för att kunna svara på huvudfrågan som ställs i projektarbetet. Det är dock viktigt att påpeka att avgränsning till det ekonomiska perspektivet inte innebär att allt som har med de sociala delarna i stadsplanering utelämnas helt, som tidigare nämnt är de länkade till varandra. Det är nästan omöjligt att diskutera en stads ekonomiska planering utan att ta hänsyn till den sociala utveckling som detta leder till, både när det kommer till gentrifiering och rätten till staden. Men för att besvara huvudfråga, så kommer fokuset att ligga i den ekonomiska diskussionen och analysen av dess risker och fördelar.

2. Teorier

2.1 Evolutionärt perspektiv

Det evolutionära perspektivet har två viktiga delar som är grunden för teorin, som kan förklara de ekonomiska kriser som drabbar vårt samhälle med en tids mellanrum, dessa två delar är Tillväxtcykler och General Purpose Technologies. En viktig del i teorin är ifrågasättandet av regioner och städer möjlighet att planera sin ekonomiska utveckling.

General Purpose Technologies

En viktig del i det evolutionära perspektivet är tanken med General Purpose Technologies (GPT), som används för att förklara de tekniska skiftningar som påverkar samhället och hela dess ekonomi. Detta gör att GPT är grunden för den ekonomiska tillväxtcykeln. General Purpose Technologies (GPT) är en form av teknologi eller teknologier, som kommer att påverka samhället och dess uppbyggnad till den nivån att det influerar vår ekonomi. Det finns många former av viktiga innovationer som påverkar vårt samhälle, men endast en GPT är så viktig att den förändrar stora delar av samhällsekonomin. Bland annat kommer denna teknologi att påverka och förändra allt från gamla industrier, till de många serviceföretag som etablerar sig när efterfrågan på en ny form av kunskap och service krävs (Björkman, 2013, Lundquist & Olander, 2010).

Ett exempel på en form av General Purpose Technologies är bland annat datorns uppkomst. Datorn förändrade mycket av vårt samhälles uppbyggnad och började snabbt påverka industrier och näringsliv, på så sätt förändra den ekonomiska situationen i samhället (Lundquist & Olander, 2010).

Som exempel på förändring av samhällsekonomin kan man ta de nya möjligheter som datorn gav, bland annat kunde industrier göras mer effektiva och mer konkurrenskraftiga. Den skulle snart börja påverka andra platser i samhället också, man började införa allt mer datoriserade saker inom sjukvården, som då blev mer effektiv. Datorteknologin började genomsyra hela vårt samhälle, den blev snabbt en General Purpose Technologies. I dagens samhälle är nästan allt uppbyggt runt datorn och de spill-over-effekter som den gav upphov till.

Då en ny innovation inom teknologin upptäcks som kan vara så viktig för samhället, så börjar den att påverka det samhälle på fler än ett sätt. Denna process kommer att påverka hur samhället måste ställa om sig och bryta upp gamla mönster eller effektivisera dem. General Purpose Technologies skapar alltså förändringar och strukturella skiftningar i samhället (Lundquist & Olander, 2010).

Tillväxtcykler

Det tar tid för en form av GPT att etablera sig i samhället, då det krävs tid för att en teknologi ska få genomgripande kraft. General Purpose Technologies har en mycket omfattande påverkan av samhället och detta tidsförlopp ger i sig upphov till de cykler som påverkar samhället under ett långt tidsperspektiv. Varje form av GPT som skapas ger då upphov till en så kallad tillväxtcykel, som varar mellan 40-50 år. Under denna tid kommer teknologin som är en GPT att gå igenom två faser som kallas transformation och rationalisering. Under dessa faser påverkas ekonomin i samhället, då hela strukturen från föregående GPT börjar förändras för att anpassa sig efter den nya utvecklingen.

Transformationen som är den första fasen i tillväxtcykeln har en tidsperiod mellan 20-25 år. Under denna period börjar man införa den nya teknologin i samhället och nya

industrier börjar växa upp runt den. Behovet av nya industrier är stort i början då det är oerhört viktigt att få fram kompetens och möjligheter att driva utveckling och produktionen av den nya teknologin vidare. Den nya GPT:n är ny för samhället, det tar tid att ställa om de olika sektorerna för att snabbt kunna tillgodogöra sig denna nya form av teknologi. Detta innebär i början av fasen att det är en låg tillväxt i ekonomin, industrier måste göra stora investeringar och nya resurser måste tas fram innan man kan börja rationalisera själva processen. Men den nya teknologin behöver också få tillgång till råmaterial och andra former av komponenter, detta leder till tillväxt för de industrier som inte är lika teknologiskt avancerade, en positiv effekt sprider sig från de mer teknologiskt krävande industrierna, till andra sektorer i samhället, vilket medför en tillväxt för hela samhällsekonomin (Lundquist & Olander, 2010).

Efter att 20-25 år har passerat har samhället börjat anpassa sig efter denna nya teknologi, industrier har byggts upp och det finns en kompetent arbetskraft inom sektorn. Rationaliseringsprocessen tar sedan vid efter den första fasen, denna fas har ofta en tidsperiod på 10-15 år. Rationalisering har börjar påverka den nya GPT:n, kompetensen inom själva teknologin har börjat delas upp i mindre enheter, som är specialiserade inom enskilda områden. Samtidigt börjar teknologin bli allt mer standardiserad, vilket leder till att större delar av samhället kan börja ta till sig de fördelar som GPT:n för med sig (Lundquist & Olander, 2010).

Då industrin är anpassad och teknologin är standardiserad blir det också mer områden i samhället som börjar fokusera på olika former av servicetjänster. Under rationaliseringsprocessen försvinner allt mer av innovation och teknologisk utveckling in i bakgrunden, istället blir servicetjänster och ”demand” drivande industrier allt viktigare och ökar sin del av ekonomin. Man kan också se en ökning av konsumentservice, då teknologin sprider sig i samhället och blir allt mer standardiserad, blir också efterfrågan på servicetjänster större. Då GPT:n är standardiserad och lätt att producera, ökar konkurrensen, framför allt då den utländska marknaden börjar producera liknande teknologier, detta medför en ännu starkare konkurrens vilket leder till att företag tvingas skära ned på kostnaderna, vilket resultera i minskade

jobbtillfällena. Då arbetslöshet stiger inom de sektorer som måste åtstramas till följd av den ökade konkurrensen, vilket leder till att hela den ekonomiska tillväxten i samhället börja bromsas upp igen, samhällsekonomin börja närma sig en ekonomisk kris. Detta leder automatiskt till en strukturkris, som försvagar ekonomin och tvingar samhället att förbereda sig för en ny form av tillväxt, ledd av en ny GPT (Lundquist & Olander, 2010). På detta sätt genomgår en General Purpose Technologie en tillväxtcykel som påverkar hela vår ekonomi och vårt samhälle.

Regioners utveckling

Tillväxtcykeln och GPT kan inte förklara alla delar av samhällsutvecklingen för städer och regioner, men kan bidra med viktig information. Regioner utvecklas olika, detta är

följden av olika former av karaktärsdrag för regionerna i sin helhet. Bland annat kan man se en mycket tydlig skillnad i tidsmönstret mellan olika regioners utveckling och hur snabbt de anpassar och tar till sig den nya formen av GPT. General Purpose Technologies sprider sig till regioner och städer över tid, vilket innebär att alla inte får tillgång till den nya GPT:n. Därför kan inte alla regioner och städer ta till sig de fördelar som GPT:n och Tillväxtcykeln för med sig, när det kommer till ekonomiskt tillväxt.

För att kunna förstå utvecklingsmöjligheter för regioner och städer så måste man kolla på de krav som utvecklingen av nya teknologier medför. I början när en ny teknologi skall börja utvecklas är processen oerhört kunskapsintensiv, det krävs bland annat mycket forskning och dyra tekniska utrustningar för att kunna genomföra utvecklingen. Till detta tillkommer också en mycket välutbildad arbetskraft, som har innovationsförmåga och kunskap att driva utvecklingen framåt (Lundquist & Olander, 2010).

Utvecklingen har en mycket hög kostnad under denna tid och kräver därför stora investeringar rent ekonomiskt då produktionen är dyr. Detta leder till att utvecklingen ofta förläggs till regioner som har förutsättningar att klara av utvecklingen. Därför kan man se en trend att all utveckling som sker inom GPT, men också inom andra

innovationer som inte är GPT, där utvecklingen förläggs till större regionala marknader, då dessa har möjligheten att klara av processen. Detta är bland de första stegen i tillväxtcykeln. En annan aspekt är att processen under denna tid måste ske försiktigt och tar därmed lång tid, detta medför en lång process för att utveckla en ny General Purpose Technologie eller annan teknologi. En konsekvens av detta blir i sin tur att det tar tid innan regionen börjar märka av den nya teknologin som är på framväxt. I de regioner som har möjlighet att påbörja utvecklingen av en ny form av teknologi, finns också kvarvarande industrier och företag som varit med och utvecklat föregående GPT och andra former av teknologier. Dessa företag och deras underleverantörer finns kvar, men börja nu minska i betydelse och i storlek, vilket ger plats åt de företag och industrier som börja växa fram i den nya tillväxtcykeln (Lundquist & Olander, 2010).

Utvecklingsindustrier vars teknologi har mognat börjar nu decentraliseras från den region som utvecklade den, till andra regioner som länge varit specialiserade på produktion. Dessa regioner har möjligheter och resurser att kunna producera den mogna teknologin, då den är standardiserad. Det som sker är att gamla strukturer som varit med och driva fram den föregående GPT:n, eller på något sätt varit bunden till den, börjar försvinna från huvudregionen som utvecklade den, huvudregionerna börja förlora sitt värde i tillväxtcykeln. Huvudregionernas uppgift blir nu i stället att ge möjlighet till servicetjänster men också att fortsätta vara innovationsdrivande. Utlokaliseringen skapar i sin tur plats till de nya företag som skall vara med och utveckla nästa teknologi. Regioner påverkas olika av en tillväxtcykel, de regioner som är med och utvecklar en GPT i början av tillväxtcykel får tillgång till den snabbare, det tar däremot en längre tid innan andra regioner som har möjlighet att producera den, får tillgång till den. Därför kan man säga att tillväxtcykel sprider sig från huvudregionerna och utåt, vilket medför att regioner påverkas under skilda tider av tillväxtcykeln. Huvudregionerna kommer också att ansvara för själva servicetjänsterna i början, då det är i dessa regioner kunskapen finns. Efter en tid kommer även dessa företag börja decentraliseras, eftersom efterfrågan på tjänsterna sprider sig till andra regioner. På detta sätt kan man säga att tillväxtcykeln sprider sig genom ett land och påverkar regioner och städer. Detta kommer påverka regioner och städers möjligheter att planera utvecklingen, då en region påverkas av vad som sker i en annan region (Lundquist & Olander, 2010).

Då regioner kommer att vara specialiserade inom olika områden, kommer deras förutsättningar att vara annorlunda, som exempel kommer vissa regioner vara fokuserade på själva produktionen. Dessa regioner kommer ha investerat stora mängder kapital i tillverkningsindustri, för produktion av de varor som teknologin tagit fram. Detta skiljer sig från de regioner som specialiserar sig på att tillgodose servicetjänster, då de endast behöver investera i är mänsklig arbetskraft. Denna skillnad i regionernas investeringar kommer påverka deras möjligheter att ta till vara på tillväxtcykelns positiva ekonomiska effekter. En region som saknar möjlighet att ställa om gamla strukturer kommer få det svårt att dra nytta av tillväxtcykeln, vilket medför att den ekonomiska tillväxten riskera att stanna av. Men det finns också andra faktorer som påverkar regionernas möjlighet att kunna dra nytta av tillväxtcykeln, regioner som ligger i närheten av en huvudregion kan snabbt dra nytta av sin närhet. Bland annat så sprider industrier och företag ut sig från huvudregionen då de ska börja fördela och sprida tjänster och kunskap, på detta sätt blir de mer kostnadseffektiva. Detta ger de närliggande regionerna ett övertag och de kan på så sätt utnyttja tillväxtcykeln och öka sin ekonomiska tillväxt (Lundquist & Olander, 2010).

Anledningen till att regioner påverkas av tillväxtcykeln är inte bara själva utvecklingen av en GPT, utan också medföljande processer så som nya servicetjänster, industrier som skall omstruktureras och olika former av infrastrukturinvesteringar, vilka krävs för att anpassa samhället för att ta till vara på den nya GPT:n. Detta ger upphov till ekonomisk aktivitet och tillväxt.

2.2 Neo-liberal stadsplanering

Under Reagan och Thatcher kom en ny politisk idé för stadsplanering i fokus, de neo-liberala tankarna spreds snabbt och under dess starka förespråkare vann neo-liberalismen mark på den politiska arenan. Städerna skulle till skillnad från innan tvingas att minska sitt beroende av staten. Istället skulle deras fokus ligga på konkurrens och drivas likt ett företag, vilket skulle leda till ökad konkurrenskraft och utveckling (Baeten, 2011, Björkman, 2012). Likt företag så grundar den neo-liberala stadsplaneringen sig på konkurrenskraftens positiva verkan. Då städer tvingas att konkurrera blir deras attraktionskraft och konkurrenskraft allt viktigare. Detta lägger

grunden för att städer måste specialisera sig på områden som människor finner attraktiva, utbud av attraktiva miljöer är en viktig del i konceptet, men viktigast för stadens konkurrenskraft ligger i att erbjuda arbetstillfällen. Därför krävs det att städerna också kan skapa ett företagsvänligt klimat, som leder till att företag attraheras att lokalisera sig i städerna. Detta kommer på sikt att öka stadens ekonomiska tillväxt och skapa ytterligare konkurrensfördelar i jämförelse med andra städer (Baeten, 2011).

Den neo-liberala stadsplaneringen vill öka möjligheterna för företag att etablera sig. Men för att uppnå detta krävs att städer kan erbjuda de resurser som företag behöver för att kunna etablera ett väl fungerande företagsklimat, med goda kontakter och nätverk. Därför är det viktigt för städerna att erbjuda en välutbildad arbetskraft, som skapar en miljö som uppmuntrar till innovation och utveckling. Denna tankegång har påverkat stadsplaneringen av städer världen över, där man bygger nya moderna bostadsområden, med vacker bostadsmiljö i attraktiva områden. Attribut för att höja attraktionsvärdet kan vara vackra parker som man kan vandra omkring i, tillgång till löpning och cykelbanor, goda förbindelser både gällande kollektivtrafik och biltrafik, men även ett stort utbud av kulturella möjligheter (Allmendinger, 2009).

Detta kommer göra städerna mer konkurrenskraftiga då man attrahera människor som är välutbildade, vilket leder till att fler företag kommer att etablera sig. Detta kommer öka stadens ekonomiska tillväxt och dess konkurrenskraft. Viktigt för den neo-liberala planeringen är att öppna upp för olika sorters marknader och underlätta för dess utveckling, då en fri marknad kommer att skapa ekonomiska fördelar för både individer och företag, vilket kommer gynna stadens konkurrenskraft och ekonomiska tillväxt. Därför är det viktigt att staten underlättar denna process, så att städer snabbare kan anpassa sig och utvecklas, på detta sätt kommer de att bli ännu mer konkurrenskraftiga, enligt neo-liberalsimen. Om detta inte görs riskerar städer som drabbas att hamna efter på den globala arenan och missta sina konkurrensmöjligheter. Människor och företag kommer istället att attraheras till andra städer, vilket leder till att de städer som inte har möjligheten att konkurrera på samma sätt, blir ännu mindre attraktiva och den ekonomiska tillväxten stannar av (Allmendinger, 2009).

Statliga funktioner som tidigare fanns i städerna skall läggas ut till privata aktörer, då det kommer leda till minskade kostnader både för staten och städerna, när de privata aktörerna kan konkurrera med varandra på en fri marknad. Genom denna konkurrens kommer företagen också tvingas att specialisera sig, vilket kommer leda till ökad effektivitet och innovation, samtidigt som det ger möjlighet till minskade kostnader. Staten kommer fortfarande vara ansvarig för de allra viktigaste funktionerna, som utveckling och planering av staden, då detta hade varit opraktiskt att lägga på privata aktörer. Då de saknar de möjligheter som staten besitter inom dessa områden (Björkman, 2012, Baylis, Smith & Owens, 2008). Men den neo-liberala stadsplaneringen anser samtidigt att statens huvudansvar, när det kommer till själva stadens planering, är att skapa en bra miljö, för en fri marknad, som då kommer öka möjligheterna för företag och individer. I längden kommer det att gynna städernas konkurrensmöjligheter på den globala arenan och leda till ökad ekonomisk tillväxt (Baylis, Smith & Owens, 2008).

Ett problem som den neo-liberala planeringen har är att kunna finna en balans för städernas hållbara utveckling. Hållbar utveckling kan delas in i tre områden, social rättvisa, ekonomisk utveckling och miljöskydd. Den neo-liberala planeringen har haft problem med att kunna representera alla områdena i hållbar utveckling, bland annat då den fria marknaden som neo-liberalism förespråkar, tenderar att lägga stor betydelse på ekonomisk utveckling, medan social rättvisa och miljöskydd blir lidande. En lösning på detta problem kan vara att finna gemensamma intressen, som gör att alla parter som är inblandade kan tjäna på en form av kompromiss (Campbell, 1996).

För att ta ett exempel på problematik som kan uppstå med neo-liberal planering kan man granska den ekonomisk utveckling och miljöskydd, som ofta står i konflikt till varandra. I dessa sammanhang tenderar den neo-liberala planeringen att ställa sig bakom den ekonomiska utvecklingen, vilket har gjort att neo-liberal planering får utstå hård kritik när det handlar om hållbar utveckling. Neo-liberala förespråkare hävdar att en stark ekonomisk utveckling kommer minska miljöproblem, samt att sociala orättvisor kommer att minska om det blir en positiv ekonomisk utveckling (Campbell, 1996).

2.3 Det kreativa samhället

Kreativitetens grund

Kreativitet har blivit en av vår ekonomis viktigaste faktorer, mer än någonsin tidigare värdesätter vi människors kreativa förmågor, då det är en drivande kraft bakom ekonomisk utveckling. Det ger bland annat upphov till ny teknologi, nya näringar och skapar positiva effekter för ekonomin. Dagens samhälle lägger stora resurser på att främja den kreativa utvecklingen, man utvecklar bland annat olika system för att tillhandahålla och skapa kreativitet, några exempel är universitet och högskolor. Utbildningssystemet som har vuxit fram i västvärlden är ett exempel på hur samhället försöker att stärka den kreativa människan och skapa så goda möjligheter för kreativitet och innovation. Människor har alltid varit kreativa, på så sätt påverkat samhällets struktur och uppbyggnad.

Det finns dock argument mot detta uttalande, bland annat kan man hävda att den positiva utveckling som har växt fram i västvärlden, när det kommer till ökad produktion och bättre välbefinnande för många, inte enbart är en effekt av kreativitet. Andra faktorer som påverkar detta är nya former av organisationsmetoder, bland annat arbetsfördelning, koncentrerad tillgång, nyttjande av skalfördelar och integrerad produktion. Men dessa olika fördelar som varit med att driva fram utvecklingen, till det materiella välbefinnande som industriländerna idag har, är ett resultat av kreativitet. Det var igenom innovation och människors kreativa tänkande, som producerade dessa olika organisationsmetoder, som tidigare i historien aldrig används på samma skala som nu. Kreativitet är ett begrepp som är övergripande, därav kan man kritisera ett sådant tänkande, men samtidigt är det också detta som gör kreativitet till ett bra begrepp för att beskriva den samhällsutveckling vi har i världen. Man kan inte på något sätt förvara kreativitet, det är inte en resurs som bara kan plockas fram vid behov, som någon form av "fysiska resurser"(Florida, 2006).

Då kreativitet är en övergripande ide om vad som driver vår samhällsutveckling framåt, så är den också kopplad till framväxten av nya livsstilar, organisationer, bostadsområden, arbetsmiljöer, samt andra faktorer. Det är viktigt att förstå att

kreativitet är inte bara iden om hur nya former av organisationsmetoder har uppkommit, det är inte heller enbart tanken på teknologisk utveckling. Kreativitet omfattar också andra områden, bland annat hur olika tankesätt kan omformas, för att skapa en positiv effekt. Men också hur dessa tankesätt och andra former av vanor måste vårdas av individer. Men enbart individer kommer inte kunna vårda denna utveckling av kreativitet, det kommer också krävas att samhället struktureras så att kreativitet kan vårdas på flera olika nivåer och instanser. Detta är oerhört viktigt då man inte kan lagra kreativitet, man kan enbart förbättra den kreativa miljön för att uppmuntra och skapa ny kreativitet, som kommer ge en positiv effekt på samhällsutvecklingen (Florida, 2006).

Kreativiteten har haft en lång process och utvecklas fortfarande i vårt samhälle. Richard Florida gjorde år 2000 en intervju med en kvinna, angående kreativitet och möjligheter. I intervjun sa hon följande:

”Där jag växte upp fick vi finna oss i att spela de roller vi blivit tilldelade. Vi uppmuntrades inte att skapa eller bygga våra egna visioner utan snarare att rätta oss efter några få förutbestämda visioner. Jag brukade säga att vi var institutionaliserade individer, eftersom institutioner definierade våra liv”(Florida, 2006, sida 49)

Under de senaste årtionden har allt fler institutioner som jobbar för att få bort sådana hinder för kreativitet, vuxit fram. Men det finns ännu idag företag och organisationer som försöker behålla detta ”hinder” för kreativ utveckling. Grunden med den kreativa utvecklingen är att påverka och förändra den fortsatta utvecklingen av samhället och försöker att skapa positiva effekter för ekonomin. Viktigt att förstå är att kreativitet är en form av ”utvecklingsprincip”, vilket innebär att det är en ”övergripande beskrivning” av vad som driver utvecklingen framåt. Som tidigare nämnts var nya organisationsmetoder en kreativ utveckling, det är inte kreativiteten ”själv” som har gjort att vi har fått ett bättre materiellt välstånd, utan kreativitet är ett begrepp som beskriver den innovationsförmåga som drivit utvecklingen framåt (Florida, 2006). Detta är en av anledningarna till att det inte är en resurs, som bara kan plockas fram och användas, det är ett system, ett begrepp, en grund att driva utvecklingen framåt. Kreativitet bygger på en respons som kan vara allt från en tanke, som bland annat kan

vara av politisk, akademisk härkomst, men också konstnärlig eller teknisk. Detta är några av grunderna som kreativitet kan byggas på och förklaras med (Amabile, 1996).

Därför är det viktigt att kreativitet i sig själv inte kommer att kunna lösa sociala orättvisor, eller andra former av ekonomiska olikheter, det är inte i sig själv inte en lösning till fattigdomen i världen. Men om kreativiteten får förutsättningar att fortsätta att utvecklas och att miljöer skapas där kreativiteten kan frodas, kan den leda fram till lösningar på dessa problem (Florida, 2006). Kreativitet är därför viktig för samhällsutvecklingen, men samtidigt ska man inte tro att den kommer leda till att andra strukturer försvinner. Stora företag som idag kontrollerar stora delar av ekonomin kan både uppmuntra till den kreativa produktionen, men kan också vara ett hinder, då de inte vill riskera sin maktposition i samhället. Dessa "jättar" i samhällsekonomin kommer fortsätta att behålla sin position. Men igenom kreativitetens positiva effekt på ekonomin, har även de stora företagen börjat intressera sig för denna utveckling (Florida, 2006).

Beskrivningen av kreativitetens grund, ger en kort bild av vad kreativitet är och hur den kan påverka vårt samhälle, detta ger en överblick inför de kommande diskussionerna som handlar om "*En kreativ ekonomi*" och "*Den kreativa stadens planering*".

En kreativ ekonomi

Ekonomins viktigaste delar ha länge diskuterats, bland annat vad det är som har störst inverkan på ekonomisk utveckling, samt vad som anses som en av de viktigaste "resurserna" för att ekonomin skall fortställa att utvecklas positivt. De viktigaste ekonomiska resurserna har ansetts vara kapital, naturresurser och arbetskraft. Utan dessa kan inte ekonomin växa och expandera, detta har också lett fram till att man anser att kunskap är den nya viktiga resursen, då bland annat nya teknologier börja bli allt viktigare för att kunna konkurrera på den globala marknaden. Mellan olika regioner där båda har tillgång till naturresurser, är det den regionen med bäst kunskap, som kommer kunna utnyttja fördelarna bäst och därför vara konkurrenskraftigast. Men för att konkurrera och kunna använda sig av naturresurser och nya former av teknologier, krävs det kreativitet (Björkman, 2012, Florida, 2006).

Det är kreativiteten som lägger grunden för hur man skall använda sig av olika former av resurser och det är kreativiteten som är ”verktyget” som kan skapa innovationer. Det är också kreativiteten som kan skapa nya samhällsstrukturer och planer och modeller, som kan påverka ekonomisk utveckling. Det är därför företag och stater allt mer investerar i utveckling och innovationsmöjligheter, detta är ett sätt som man kan använda sig av för att förbättra skapandet av kreativitet. En mycket tydlig bild över hur viktig forskning har blivit i dagens samhälle kan man se genom antalet anställda inom kreativa sektorer. 1999 var siffran anställda inom kreativa yrken som vetenskapsmän och ingenjörer närmare fem miljoner i USA, det har alltså ökat med åtta gånger sedan mitten av seklet. Man kan också se att investeringar inom forskning och utveckling (FoU) har ökat kraftfullt från mitten av seklet, då det låg på cirka fem miljarder och i slutet av seklet, år 2000, var investeringarna uppe i närmare 250 miljarder dollar. Det är inte enbart människor som håller på med högteknologiska yrken som har ökat, det har varit en stor ökning av andra kreativa yrken också. Bland annat kan man se en ökning av människor som försörjer sig mer på olika former av kreativitet, några exempel på dessa är fotografer, konstnärer, författare, och artister (Florida, 2006).

En ny uppkomst under första delen av 2000-talet, har varit uppkomsten av ytterligare kreativa yrken som tidigare inte har varit så väl utvecklade och viktiga, några av dessa rör bland annat utvecklingen av sociala medier och spelutveckling som allt fler människor i vårt samhälle börja försörja sig på, detta är dock fortfarande en liten del av den totala ekonomin, men visar fortfarande på kreativitetens möjligheter (Wikipedia, 2013)

En kreativ ekonomi blir inte framgångsrik av sig själv, det krävs oerhörda satsningar på både infrastruktur och olika former av institutioner som kan hjälpa till att skapa så bra förutsättningar som möjligt för kreativiteten. Som tidigare diskuterats i föregående avsnitt *Kreativitetens grund*, är inte kreativitet en ”fast resurs” som kan plockas fram. För att skapa en lyckad kreativ ekonomi krävs därför att man skapar bra förutsättningar för kreativiteten i hela samhället, detta speglas bland annat när det kommer till både utveckling av regionala innovationssystem och planering av städer. Kreativiteten är också viktig, för att kunna skapa nya förutsättningar för fortsatt förbättring av den kreativa miljön, så att ännu mer kreativitet kan utvecklas (Florida, 2006).

Exempel på hur kreativitet varit med och utvecklat ekonomin, samt förbättrat möjligheterna för företag, är bland annat konceptet med ”just in case” och ”just in time” produktion inom industrin. Japanska företag såg nämligen hur välfungerande Fords massproduktion var, men de såg också vilka brister denna form av produktion hade. Man såg bland annat en massa extrakostnader när det kom till att lagra godset som producerats, då man hade en ”just in case” produktion, vilket innebar att man lagrade oerhört mycket gods, vilket medförde ökade kostnader. De japanska företagen var då kreativa och utvecklade just in case produktionen till just in time, vilket nu innebar att man istället skulle producera varor så att allt kom fram när det behövdes, därav kunde man minska lagerkostnaderna och på så sätt blev de mer konkurrenskraftiga (Florida, 2006).

Det är genom denna omvandling mot en kreativ ekonomi som tvingar samhället att anpassa sig, det är detta som influerar hur städer idag utvecklas, då alla vill attrahera de möjligheter som kreativiteten ger upphov till. Detta är anledningen till att ”*Den kreativa stadens planering*”, vuxit fram (Florida, 2006).

Den kreativa stadens planering

Kreativitet har blivit en stor del av vårt samhälle, den påverkar både den ekonomiska utvecklingen, detta påverkar i sin tur hur samhällsplanering och utveckling förändras. Kreativiteten förändra inte bara förutsättningarna för ekonomin, den har också påverkat människors klasstillhörighet. Tidigare har klass ofta förknippats med en social tillhörighet, inom människors olika yrkeskategorier i förhållande till inkomst. Några klassiska klasser är arbetarklass och medelklass. Det har genom kreativiteten också uppkommit ytterligare en ny klass, den kreativa klassen, som innefattar många yrkeskategorier, vars löneskillnader är stora. Detta innebär att den kreativa klassen inte grundar sig i hur hög människors lön är, därför finns det en spridning av människor inom den kreativa klassen som tillhör både låginkomsttagare, medelinkomsttagare och höginkomsttagare. Den kreativa klassen definieras istället utifrån att man har ett kreativt yrke. Några kategorier av yrken som kan definieras som kreativa är bland annat, konstnär, författare, lärare, skådespelare och ingenjörer. Deras jobb är att vara kreativa och skapa nya saker, eller utveckla och förbättra, de använder sin kreativitet på jobbet.

Men även de som jobbar inom finansmarknaden, medicinska inrättningar och teknologinärings, tillhör också den kreativa klassen. Dessa yrken är visserligen mer kunskapsbaserade, det krävs goda kunskaper, som man måste ha god kännedom om. Men när man väl behärskar dem, kan man använda dessa kunskaper för att lösa problem genom att vara kreativa och själv försöka finna problemlösningar (Florida, 2006).

Runt om den kreativa klassen har också serviceklassen ökat kraftigt, som ett svar på den kreativa klassens behov. Då människor i den kreativa klassen lägger sitt fokus på innovation och kreativitet, behöver de hjälp med att sköta "vardagliga" sysslor, städning, matlagning, barnpassning och andra former av serviceyrken som kan underlätta för människor inom den kreativa klassen. För att få en övergripande bild av de olika klassernas storlek finns följande siffror. År 2006 uppgick den kreativa klassen till närmare 30 procent av den amerikanska arbetsstyrkan, vilket motsvarade cirka 38 miljoner människor. Den klassiska arbetarklassen uppgick samtidigt till cirka 25 procent, det vill säga cirka 33 miljoner människor. Detta indikerar en kraftig minskning av människor inom den klassiska arbetarklassen, under början av 1900-talet var arbetarklassen den största existerande gruppen, nämligen närmare 40 procent. Det finns också en superkreativ kärna inom den kreativa klassen som består av bland annat vetenskapsmän, ingenjörer, matematiker och designer. Men även datatekniker och underhållare kan ingå i den superkreativa klassen, som 2006 bestod av femton miljoner arbetare. Men framväxten av den kreativa klassen har framför allt gjort att behovet av serviceklassen vuxit och är idag den största klassen, med närmare 55 miljoner arbetare i USA, alltså 43 procent av den amerikanska arbetsstyrkan. Den är alltså större än den klassiska arbetarklassen var i början av 1900-talet (Florida, 2006).

Då den kreativa klassen är viktig för utvecklingen och innovationsförmågan inom ekonomin så har man insett att samhället måste anpassas för att tillgodogöra de behov som den kreativa klassen har. Detta har bland annat lett fram till serviceklassens kraftiga ökning under slutet av 1900-talet och början av 2000-talet (Florida, 2006). Städernas utveckling påverkas av den kreativa klassens framväxt, framför allt om de ska ha någon möjlighet att kunna konkurrera på den globala marknaden, därför är det

viktigt för dem att kunna attrahera människor som tillhör den kreativa klassen. Då den kreativa klassens framväxt är viktig för städernas ekonomiska tillväxt och möjligheter, har detta lett till att många länder och regioner världen över försöker att skapa ett så bra klimat som möjligt för den kreativa klassen, för att på så sätt kunna attrahera den. Viktigt för den kreativa klassen är bland annat acceptans och social öppenhet, men även stadens kulturella möjligheter är viktiga för dem. Därför är ett brett kulturellt utbud viktigt, några exempel på detta är bland annat fina bostadsområden, gröna parker, ett stort utbud av pubar och restauranger. Då detta är viktigt för städernas framtida konkurrensmöjligheter, så påverkas också stadens planering, som allt mer måste fokusera på att bli en attraktiv stad. Annars riskera man att förlora dessa människor till en annan stad som har större attraktionskraft (Björkman, 2012, Florida, 2006).

Många inom den kreativa klassen är välutbildade personer, med en hög medelinkomst, vilket gjort att städerna satsar ännu mer för att locka till sig dem. Man hoppas bland annat på att få höjda skatteintäkter genom att attrahera människor med en stark ekonomi, vilket också skulle stärka serviceklassen, på så sätt generera ännu mer arbetstillfällen och stärka den ekonomiska tillväxten för hela staden (Björkman 2012).

Det är inte bara ett brett utbud av kultur och goda innovationsmöjligheter som attraherar den kreativa klassen, utan acceptans är också en viktig del. Detta har gjort att städer måste vara mer öppna och toleranta när det kommer till människors olikheter, städer som saknar detta synsätt riskerar att förlora kampen om den kreativa klassen till andra städer som är mer toleranta. Detta utgör ett problem för städer med mer konservativa åsikter, som anser att man inte behöver attrahera människor av den kreativa klassen. Detta kan leda till att dessa städer blir ännu mer intoleranta, vilket skapar ett mycket problematiskt och otrevligt klimat för vissa människor. Men det innebär också att dessa städer förlorar stora delar av den kreativa klassen som är viktigt för den ekonomiska utvecklingen till andra städer som har ett mer socialt öppet klimat (Björkman, 2012, Florida, 2006).

Städer som inte är bereda på att anpassa sig till den kreativa klassen riskerar att få problem, framför allt då allt fler industrier försvinner utomlands till låglöneländer, blir kunskap och innovation allt viktigare för städernas ekonomiska tillväxt (Florida, 2006).

Kreativ planering, en kontraproduktiv effekt

Kreativ planering har dock vissa problem med att legitimera sig inom själva planeringen. Det må vara så att många politiker idag har valt att satsa på den kreativa utvecklingen, vilket kan få stora konsekvenser om man inte först granskar de problem, som skapandet av den kreativa staden kan leda till.

Grunden för den kreativa planeringen är att attrahera människor från den kreativa klassen och medelklassen, vilket skall leda till att stadens konkurrenskraft ökar. Det ska också leda till ekonomisk tillväxt när allt fler företag väljer att etablera sig i staden eller dess närregion, då det finns en kompetent arbetskraft som är en viktig resurs för ”kreativa” företag, framför allt de som fokusera på forskning och utveckling. Många i den kreativa klassen jobbar inom välbetalda yrken, därför beräknar man att skatteintäkterna skall öka, vilket kommer att gynna stadens ekonomiska utveckling ännu mer (Florida, 2006).

En viktig fråga att ställa sig är ”vem planerar vi staden för?” För att attrahera människor från den kreativa klassen görs man allt större ekonomiska satsningar på att öka stadens attraktionskraft, man investerar i ett allt rikare kulturliv, bättre miljö för näringsliv och företag, samt gör man storskaliga satsningar på städernas utseende, till exempel utbyggnader av vackra parker men också skapandet av landmärken (Björkman, 2012, Florida, 2006).

Under de senaste åren har städer investerat enorma summor av sin ekonomi för att öka sin attraktionskraft för att bli ”Den kreativa staden”. Men denna form av planering har inte funkat lika bra för alla städer. Några lyckade exempel är San Francisco och Seattle, som har lyckats attrahera välutbildade individer både nationellt och internationellt. Några anledningar till dessa städernas framgångar beror bland annat på tekniska institutioner och högteknologiska företag som attrahera välutbildade individer. Samtidigt har samma form av planering blivit ett enormt misslyckande i de gamla industristäderna ”The old rust belt” i USA (Kotkin, 2013).

Detta misslyckande har flera förklaringar, bland annat att städer som tillhör ”The old

rust belt” i USA inte möjligheten att konkurrera med städer som San Francisco och Seattle när det kommer till attraktionskraft. Tvärtemot vad Richard Florida vill hävda i sin teori om den kreativa klassen, så är inte grunden till dessa städers misslyckande att de inte har försökt att attrahera den kreativa klassen. De har dock inte haft den konkurrenskraft som San Francisco och Seattle har, där man redan har ett väletablerad högteknologiskt näringsliv och många högteknologiska företag. Detta gör att den kreativa klassen inte finner någon anledning att etablera sig i de gamla industristäderna (Kotkin, 2013).

För dem är det mer gynnsamt att etablera sig i de redan existerande regionerna där man har tillgång till både den existerande infrastrukturen som behövs för utveckling och innovation. Man har också tillgång till de nätverk som existera i staden, vilket underlättar för företagets samarbete. Framför allt är det viktigt för företag som håller på med innovation och forskning att på ett optimalt sätt kunna samarbeta med andra företag. Företagen behöver också tillgång till en välutbildad arbetsstyrka, som bland annat Floridas ”kreativa klass”, som redan existerar i San Francisco och Seattle (Lundquist & Olander, 2010). Då vissa städer sakna denna välutbildade arbetsstyrka blir det svårare för dem att attrahera nya företag. Detta gör att den kreativa klassen kommer att söka sig till städer som San Francisco och Seattle och inte ”The old rust belt” eftersom arbetstillfällena finns i dessa städer. På så sätt blir det svårt för ”The Old rust belt” att kunna konkurrera med dem om den kreativa klassen (Kotkin, 2013).

En viktig del av den kreativa staden är dess sociala acceptans och öppenhet, men även här har den kreativa stadens planering träffat på problem som man inte räknat med. Då man gör städerna allt mer attraktiva och förbättrar levnadsmiljön, ökar kostnaden att bo i dessa områden. Detta leder till genterifiering av området, vilket ofta drabba minoriteter som redan är ekonomiskt svaga. Därför riskera den kreativa staden istället att leda till ökad segregation, framför allt då mycket av stadens ekonomiska investeringar går till att attrahera den kreativa klassen och medelklassen, istället för att förbättra situationen för de människor som inte har samma ekonomiska styrka (Kotkin, 2013).

1999 uppgick den kreativa klassen till 30 procent av den amerikanska arbetsstyrkan (Florida, 2006). Detta betyder att det fortfarande finns 70 procent av den amerikanska arbetsstyrkan som inte tillhör den kreativa klassen. Man får inte glömma att några av de städer som växte snabbast i USA, tillhörde inte kategorin ”de kreativa städerna”. Det var istället städer som Houston, Dallas och Oklahoma city, vilka är klassiska industristäder som är fokuserade på olja- och gas utvinning, samt jordbruk och tillverkningsindustrin. Dessa har inte påverkats på samma sätt av den kreativa planeringen, vilket gjort att bostadskostnaderna inte ökat på samma sätt. Detta har bland annat gjort att allt fler människor som inte tillhör den kreativa klassen, har kunnat bosätta sig där. På så sätt finns en risk att den kreativa staden inte bara förlorar investeringarna som går till att öka skatteintäkterna. Utan att man också stänger människor ut, på grund ut av de höga bostadskostnader som uppkommer i den attraktiva staden (Kotkin, 2013).

2.4 Regional economic resilience

Regioner har olika former av strukturella former, både när det kommer till näringsliv, industrier, olika former av institutioner i form av universitet, högskolor, men även förutsättningarna är olika, beroende på regionens ”resurser”. Exempel kan vara en Old industrial region (OIR) som har exporterat kol. Dessa skillnader i olika regioner är grunden för regional economic resilience, alltså hur väl en region kan anpassa sig till kriser som drabbar dem. Hög resilience innebär att en region som drabbas av en ekonomisk kris, snabbt kan anpassa sig till den och lättare ta sig ur krisen eller har möjlighet att omstrukturera sig för att anpassa sig till det nya förhållandet (Martin, 2011).

Regional economic resilience kan därför delas in i olika kategorier, som på olika sätt hjälper regioner att ta sig ur kriser som drabbar dem. Första kategorin är *Engineering resilience* vilket avgör hur väl en region kan absorbera och motstå en större kris utan att behöva omstrukturera hela regionens nuvarande system. Detta uppnås bland annat genom olika former av incitament i regionen som gör det möjligt för den ekonomiska

tillväxten att komma igång så snabbt som möjligt efter att regionen drabbats av en chock. Detta innebär bland annat regionen direkt efter krisen kommer ha en minskad ekonomisk tillväxt, men genom olika incitament kommer tillväxten snart att vara tillbaka på samma bana (Martin, 2011).

Nästa form av economic resilience är *Evolutionary perspective*, som till skillnad från Engineering resilience, fokusera på att industrier som utsätts för en kris i en region, måste omstrukturera sig. Det kan bland annat göras genom olika former av teknologiska innovationer, ändra olika marknadsmål, samt måste regionen snabbt ha möjlighet att kunna ändra institutionella strukturer. Den tredje formen av economic resilience bygger på Path dependence theory, vilket innebär att olika regioner, beroende på ekonomiska ”val”, har specialiserat sig på olika områden. Som ett exempel kan man ta en old industrial region som har varit inriktad på biltillverkning. Denna regionen har satsat stora investeringar på både infrastruktur och andra komponenter som denna industri har behövt för att kunna vara en ledande bilproducent. Många andra företag som sedan har etablerat sig i regionen har också varit ”knutna” till denna industrin, då den har varit den ekonomiska motorn i regionen. Detta har gjort att regionen har valt en ”väg” som den nu är beroende av (Path dependence). Detta sänker regionens resilience, då man drabbas av en Lock-in effekt (Martin, 2011).

Detta innebär att när en kris väl drabbar bilindustrin, kommer det att slå hårt mot de företag som har specialiserat sig inom detta område, vilket får en mycket negativ inverkan på regionens ekonomiska utveckling. Lock-in kan därför sägas hålla tillbaka en regions förmåga att kunna anpassa sig vid en kris, vilket då innebär att regionen får en minskad resilience. Den fjärde delen av regional economic resilience är Complexity theory, som innebär att regioner är ett mycket komplext system, som bland annat bygger på en form av nätverk mellan olika system, som har anpassningsbara strukturer. En viktig fråga i complex theory är bland annat hur man ska kunna skapa regioner, vars företag och institutioner har goda kontakter med varandra, utan att skapa en negativ lock-in effekt, som leder till minskad resilience. Dessa olika kategorier är inte fristående från varandra, men diskuterar hur regioner kan få en hög resilience, för att lättare kunna ta sig ur chocker som drabbar dem (Martin, 2011).

Regional resilience i fyra delar

En regions resilience kan beskrivas genom fyra faser som förklarar hur en regions resilience förändras över tiden, samtidigt som regionen genomgår strukturella förändringar. ”Reorganization phase” (omorganisations fas), är den första fasen som används i det här sammanhanget för att beskriva de fyra faserna i cykeln. Denna fasen består av innovation och utveckling, företag och institutioner håller på att anpassa sig efter nya förhållanden, näringslivet har ännu inte specialiserat sig på något specifikt område, utan det finns en mycket uppdelad marknad. Detta innebär bland annat att osäkerheten är hög, man vet ännu inte vilket väg som regionen kommer att utvecklas mot, detta innebär dock att regionen också har en hög resilience, då den fortfarande kan anpassa sig efter rådande situationer på marknaden. Skulle en kris inträffa så kan regionen snabbt anpassa sig då dess industrier och näringsliv ännu inte är ”fast” i en lock-in (Martin, 2011).

Nästa fas är ”exploitation”, näringsliv och företag kan nu börja expandera och specialisera sig på de möjligheter som finns i regionen. Man söker efter områden som kommer kunna generera tillväxt och konkurrenskraft, man försöker hitta så många möjligheter som möjligt. Under denna fasen är resilience fortfarande hög, men ju mer företag och näringsliv börja specialisera sig, ju mer minskar regionens resilience då man börja fokusera på specifika områden. Tredje fasen är ”conservation” (konservering) som innebär att företag, näringsliv och institutioner har stabiliserats, olika näringar har specialiserat sig och det råder en stabilitet i regionen. Nätverk har bland annat skapats mellan till exempel företag och institutioner. Denna fas innebär en stabilitet för själva regionen, företag och näringsliv generera ekonomiskt tillväxt, men samtidigt är regionen sårbar mot kriser som kan slå mot dessa specialiserade näringar, resilience är därför låg under denna perioden. Den sista fasen är ”release”. Detta innebär att regionen drabbas av en kris, som slår mot företag, näringsliv och institutioner, vilket tvingar fram en form av frigörelse från den tidigare strukturen. Detta innebär bland annat att gamla nätverk rivs upp, osäkerhet råder i regionen och en form av kreativ förstörelse råder. Hela regionen börja tvingas till att börja omstrukturera sig, vilket innebär att resilience

fortfarande är låg men den börjar att öka igen och påbörja sin resa mot den första fasen igen, vilket är reorganization (Simmie & Martin, 2010). På detta sätt påverkas regioner av regional economic resilience, något som också måste diskuteras då man planera städer och regioner.

2.5 Institutionellt perspektiv

Institutionellt perspektiv är mycket intressant när det kommer till planering av städer och regioner, det är nämligen ett av de perspektiv som idag, tillsammans med kreativ utveckling, påverkar den politiska planeringen mest. Städer och regioner är utsatta för en global konkurrens, industrin flyttas till låglöneländer, vilket gör det svårt att kvarhålla dessa yrken inom våra regioner (Allmendinger, 2009). Istället har innovation och utveckling av den kunskapsbaserade ekonomin blivit en mycket viktig del (Florida, 2006).

I likhet med den Richard Floridas kreativitet (Florida, 2006), är kunskap, innovativa möjligheter och kreativitet våra viktigaste resurser för att ha en god ekonomisk utveckling inom det institutionella perspektivet. För att gynna denna utveckling måste regioner förespråka och underlätta innovation, lärande processer, samt att skapa en god social hållbarhet. Man måste också lyckas skapa goda möjligheter till interaktion mellan olika parter, som är viktiga för denna process. Bland annat måste möjlighet till "Face to face interaction" skapas, så att kontakter lättare kan uppstå mellan, näringsliv, företag, institutioner som universitet och högskolor. Genom denna process kan också någon form av social kod skapas inom regionen, en form av regional kultur (Gertler, 1997).

Denna positiva utveckling för regionen kan uppkomma då man skapar regionala innovationssystem, alltså regioner som ökar möjligheter mellan olika företag och institutioner att samarbetar, på så sätt öka kunskapsutbytet mellan dem. Detta kommer att leda till innovation och kunskapsutveckling som annars inte hade varit möjligt utan ett väl utvecklat samarbete. Men för att lyckas skapa dessa regionala innovationssystem måste man ta hänsyn till ett antal variabler. Alla regioner har olika förutsättningar som på olika sätt kan påverka deras möjlighet att utveckla ett välfungerande regionalt

innovationssystem. Några olika variabler är bland annat existerande lokala institutionerna som finns i regionen, olika former av kulturella skillnader, industristruktur och företags organisationer. Dessa faktorer kommer att påverka det regionala innovationssystemet. Om man lyckas skapa ett välfungerande samarbete mellan dessa variabler, kommer både kunskapsutbyte att öka och genom denna process kommer den innovativa miljön att förbättras för hela regionen (Gertler, 1997).

Här kan man också se skillnaden mellan Richard Floridas kreativa stad och ett institutionellt perspektiv. Båda diskuterar nämligen möjligheten till utveckling och ekonomiskt tillväxt. Skillnaden ligger i att Floridas kreativa stad skapar en form av likhetsutveckling mellan städerna. Alla försöker bli kreativa, vilket skapar en form av konkurrens som inte är gynnsam mellan städer, enorma investeringar läggs ner för att konkurrera med varandra. Om dessa investeringar skulle läggas på att skapa innovationssystem istället, skulle varje region specialisera sig, då alla regioner skiljer sig åt när det kommer till olika variabler (Björkman, 2013). Samtidigt som regioner skiljer sig på nationell nivå, när det kommer till skapandet av innovationssystem, är skillnaderna större mellan olika länder. Även länder som vi anser vara lika oss kan skilja sig oerhört mycket när det kommer till de ”sociala koderna”. Detta är ytterligare en anledning till att man inte kan utgå från en sorts planering, utan den måste hela tiden förändras. Men den måste samtidigt anpassas till olika förhållanden om man ska lyckas skapa en välfungerande regionalt innovationssystem (Gertler, 1997).

Det finns ett problem som regionala innovationssystem står inför, man vill skapa regioner som är specifika och inriktade på att skapa kontakter mellan företag och andra institutioner som universitet. Detta risker då att leda till en form av Lock-in, som gör regionen sårbar för kriser (Martin, 2011). Det är därför viktigt för de regionala innovationssystemen att skapa nätverk och kontakter med flera olika aktörer. Detta leder till att man förgrenar sitt kontaktnätverk vilket gör det lättare att stå emot kriser som drabbar en specifik sektor av innovationssystemet. Detta är en av anledningarna till att man vill skapa ett diversifierats näringsliv i regionen, så att man inte blir allt för beroende av en aktör, vilket riskerar att leda till en Lock-in effekt.

2.6 Teoretiska skillnader och likheter

I min teori del har jag valt att lyfta de teorier som jag anser vara viktiga för att kunna analysera risker och fördelar med stadens planering, sett ur ett ekonomiskt perspektiv. Men de olika teorierna skiljer sig åt i många perspektiv, vilket gör det viktigt att lyfta fram dessa skillnader i ett eget område. Därför kommer jag i stycket *Teoretiska skillnader och likheter*, diskutera detta. Jag kommer också visa på starka likheter mellan några av teorierna, som är en bidragande grund till att de alla är viktiga för analysen och diskussionen.

Evolutionärt- och Institutionellt perspektiv

Evolutionärt och institutionellt perspektiv är i grunden två skiljda teorier, men som ändå måste komplimenteras av varandra. Evolutionärt perspektiv lägger sin tyngd på att förklara den ekonomiska tillväxtcykel, där General Purpose Technologies (GPT), är en avgörande faktor för regioners ekonomiska utveckling (Lundquist & Olander, 2010). Man diskuterar också spridningseffekter från starka ekonomiska regioner, som sedan sprider sig till de andra regioner som först inte var lämpade för utveckling av den nya GPT:n, då utvecklingskostnaderna är höga. För det krävs stora centrala regioner, i Sveriges fall Stockholm, för att tillgodogöra de behov som finns vid utvecklingen. Detta betyder att den evolutionära perspektivet ställer sig kritiskt till vissa idéer som finns inom det institutionella perspektivet och deras syn på regionala innovationssystem. Det evolutionära perspektivet hävdar bland annat att regioner inte har så stort inflytande över sitt ekonomiska läge som vad det institutionella perspektivet hävdar. Det institutionella perspektivet lägger fokus på att regioner skall skapa innovationssystem, som kommer gynna både företag och andra institutioner, bland annat genom kunskapsutbyte. Genom att bland annat specialisera sig inom olika innovationsmöjligheter, kommer regionen att kunna attrahera företag som sedan kan dra nytta av varandras resurser, man kommer på detta sätt att skapa ett innovationskluster (Björkman 2013, Gertler, 1997).

Det evolutionära perspektivet hävdar bland annat att regioner har en viss möjlighet att påverka sina framtida möjligheter genom regional planering, men den avgörande

faktorn kommer vara hur väl regionen är beredd på att fånga upp de positiva effekterna av tillväxtcykeln (Lundquist & Olander, 2010).

Min argumentation för att evolutionärt- och institutionellt perspektiv kan komplettera varandra bygger på följande påståenden. Det evolutionära perspektivet anser att det är de stora regionerna med starka ekonomiska möjligheter och väl utvecklade nätverk som är ledande inom innovation och utveckling, i Sveriges fall Stockholm. När utvecklingen sedan är klar kommer den att sprida sig till andra regioner, som bland annat är lämpade för produktion av de varor som nya teknologier ger upphov till. Men även fortsatt utveckling av själva teknologin kommer att spridas till andra regioner, när den blir mer standardiserad. I dess spår kommer också olika serviceföretag att grundas, då efterfrågan på detta kommer öka. Om en region står väl förbered med ett starkt innovationssystem, där det bland annat finns ett diversifierat kunskapsinnehåll, är chansen större att dessa regioner kan ta del av den effekt som tillväxtcykel och den nya teknologin för med sig. Ett exempel på detta är de första datorernas utveckling, ingen region i Sverige var med och utvecklade de första datorerna. Detta gjordes i USA under mitten av 1900-talet. Men om man tittar på dagens Sverige så har vi flera regioner som är ledande inom olika utvecklingssektorer inom dataindustrin. Dessa regioner har olika former av innovationssystem som varit viktiga för att denna utveckling skulle kunna förekomma.

Samtidigt måste man också vara realistisk och inse de regionala innovationssystemens gränser. Oavsett hur väl en region är planerad, när det kommer till innovationssystem och hur goda förutsättningar de har för att generera kunskap, så kommer både en global men även en nationell kris att slå hårt mot dessa regioner. Framför allt om vi hamnar i en ekonomisk kris (Lundquist & Olander, 2010) .

2.7 Teori kopplad till stadsplanering

För att kunna förstå dagens planering och de ekonomiska principer som påverkas av stadens planering, samt visa andra faktorer som kan påverka stadens ekonomiska situation och framtidsmöjligheter, så måste man förstå de ovanstående teoretiska principerna. Det handlar om teorier som i många fall kan tyckas stå långt från varandra

men som ändå är viktiga i den analys som rör stadens planering och hur det påverkar ekonomiska risker och möjligheter.

Man kan till exempel se de skillnader som finns mellan ett evolutionärt- och institutionellt perspektiv, det är dessa skillnader som är intressanta då de stärker möjligheten att göra en analys som kan grundas i de principer som dessa teorier har gemensamt. Evolutionärt perspektiv skiljer sig från institutionellt i sin teori. Men båda är ändå relevanta för stadsplanering, då båda förklarar och beskriver effekter av olika former av stadsplanering, framför allt när det kommer till de risker och fördelar detta kan ge i ett ekonomiskt perspektiv. Samtidigt är det viktigt att kunna förstå regional resilience, då detta är en av faktorerna som påverkar stadens planering, då man vill skapa en stad som lättare kan stå emot ekonomiska kriser. I kombination med evolutionärt- och institutionell perspektiv ger dessa tre teorier en övergripande och väl förklarande bild över de ekonomiska möjligheter och risker som olika former av stadsplanering leder till.

Dessa teorier kan dock inte själva beskriva den situation som dagens städer befinner sig i, av den anledningen är man tvungen att kolla de dominerande teorierna i dagens samhällsplanering. Några av de teorier som har haft en påverkan i planeringen har varit neo-liberalismens framväxt och den kreativa ekonomin. Ur teoretiskt perspektiv beskriver regional resilience, evolutionärt- och institutionellt perspektiv de ekonomiska faktorer som påverkas av hur en region eller stad planeras, samt vilka möjligheter som dessa faktorer bidrar med. Medan neo-liberal stadsplanering har varit en tanke om hur städer skall bli mer konkurrenskraftiga och drivas mer likt företag (Allmendinger, 2009). Även om neo-liberalismen var starkare i länder som Storbritannien och USA, har detta fått en spridningseffekt då dessa länder påverkar mycket av vad som sker på den globala arenan, inte bara rent ekonomiskt utan påverka också hur delar av samhället utvecklas (Baeten, 2011). Detta har lett till tanken bakom att städer skall konkurrera mer likt företag har vuxit fram i Sverige och påverkar idag våra städers utveckling.

Denna konkurrens mellan städerna har gjort att man försökt finna teorier och idéer för att skapa en stad som kan förstärka sin konkurrenskraft, detta har gjort att städer försökt göra sig allt mer attraktiva. I Richard Floridas kreativa klass beskrivs hur städer kan skapa denna kreativitet för att stärka sin konkurrenskraft. Man kan hävda att den kreativa staden är ett resultat av att man försöker stärka sin konkurrenskraft i ett skeende där den fria marknaden och neo-liberal planering påverkar mycket av den ekonomiska utvecklingen (Florida, 2006).

General Purpose Technologies och tillväxtcykeln är viktiga teorier som ligger till grunden för analysen då detta ifrågasätter hur mycket en stads planering verkligen påverkar dess ekonomiska förutsättningar och möjligheter. GPT och tillväxtcykeln är viktiga då de framför allt blir en form av motargument mot institutionellt perspektiv, samt ifrågasätter innovationssystemens möjligheter. Dessa kombinationer av analytiska möjligheter gör att teorierna är oerhört viktiga för att kunna skapa den analys som krävs för att beskriva de ekonomiska risker och möjligheter som finns i stadsplaneringen.

Alla de teorier som jag har diskuterat är kopplade till stadsplanering, vi har delar av den viktiga bakgrund som skapar den form av stadsplanering som idag förs med kreativitet och neo-liberal stadsplanering. Samtidigt som regional resilience, evolutionärt- och institutionellt perspektiv skapar en bild av de risker, fördelar och andra former av faktorer som både påverkar stadsplaneringen, men som också påverkas av hur stadens planeras. Dessa olika teorier ger en bred bild av de faktorer som påverkar hur vi måste planera vår stad för att få en så positiv ekonomisk utveckling som möjligt, samtidigt som vi minimerar de risker som finns.

Återigen är det viktigt att vara uppmärksam på att dessa teorier som används i projektet fokuserar på stadsplanering ur ett ekonomiskt perspektiv. Vilket innebär att det som rör de sociala risker som finns i samma planeringsprocess utesluts.

3. Växjö

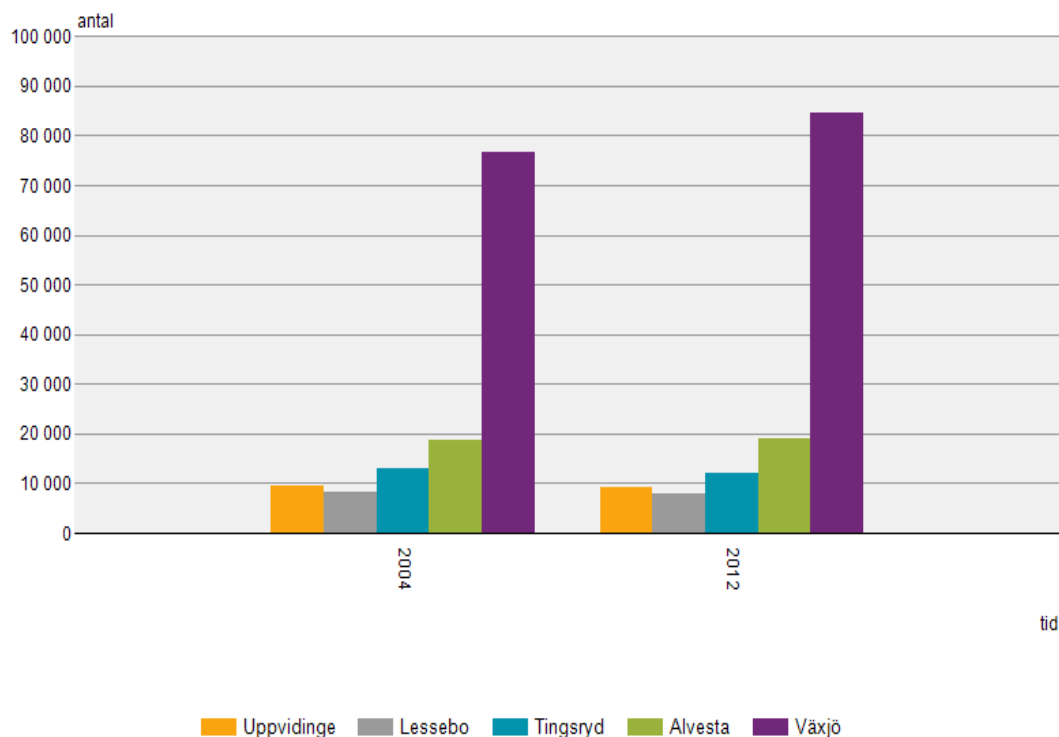
För att kunna granska de risker och möjligheter med Växjö stadsplanering så kommer data och fakta om Växjö att läggas fram, för att lättare ge en överblick av den rådande situationen och historien bakom det. Det kommer också presenteras viktig data som kommer att användas i analysen och diskussionen.

3.1 Historisk bakgrund

Växjö är en gammal stad som växte fram tack vare sin optimala position för handel i det gamla Småland redan innan år 1000 och var redan då ett viktigt centrum för handel. Då Växjö var en viktig knutpunkt för människor blev Växjö år 1170 biskopssäte, vilket gjorde staden till ett centrum, framför allt för pilgrimmer som färdades långväga. Staden har under århundraden också byggts om, vilket ständigt förändrat stilen av staden och dess långa kulturarv. Men större delen av Växjös stads olika stilar utplånades under 1960-1970, då man skulle förbättra stadens miljö och ge plats för nya byggnadsprojekt (Wikipedia, 2013).

3.2 Växjö stads planering

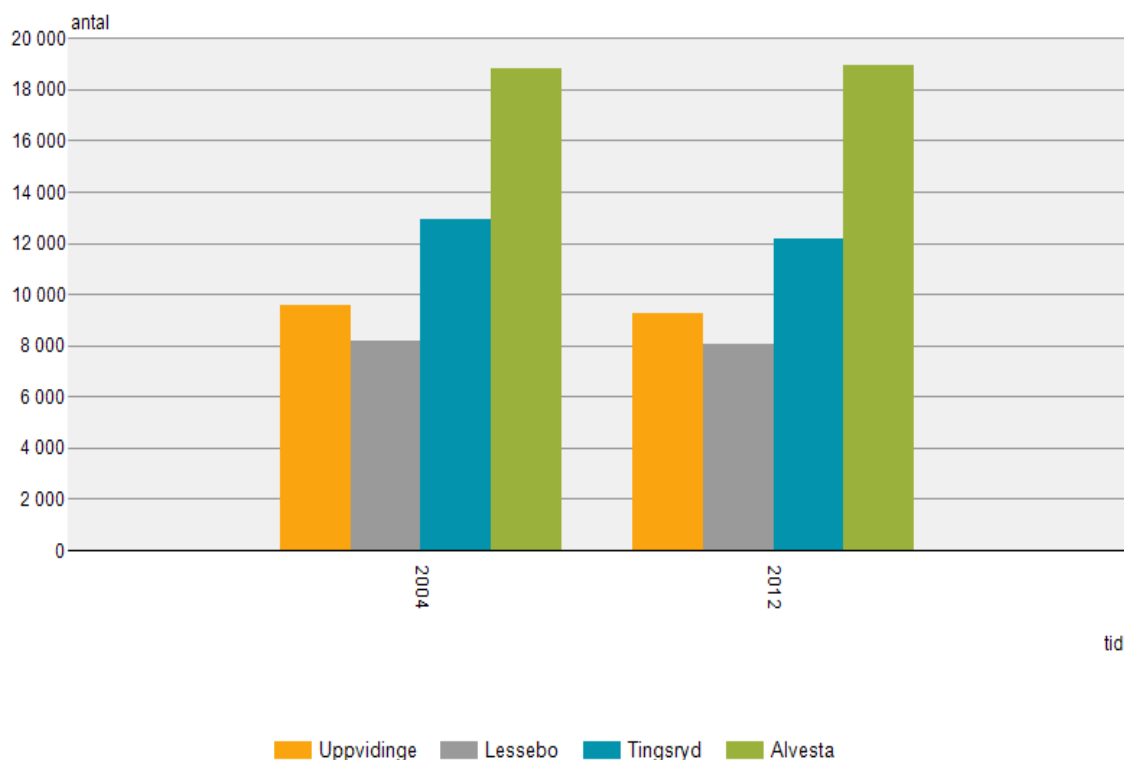
Växjö är en av Smålands största centralorter och Kronobergs läns residensstad, samt är den 19:e största tätorten i Sverige (Wikipedia, 2010). Växjö är Kronobergs läns största kommun och är en av de orter och regioner som växer snabbast i länet, vilket har resulterat i en ökad bostadsbrist i kommunen, men också ökat intresset för fortsatt expansion av staden (ÖP, 2005). Mellan åren 1990-2004 ökade Växjös befolkning med närmare 480 invånare per år (Björkman 2013, ÖP, 2005).

Källa: Statistiska centralbyrån (SCB)

Figur 3.1 Invånarantal i Växjö och grannkommunerna 2004 och 2012.

Denna positiva befolkningsökning har sedan fortsatt, mellan åren 2004-2012 ökade befolkningen med 7858 invånare, som gjorde att Växjös totala invånarantal var 84 618 personer 2012 (SCB, 2013). Detta kan ställas emot den befolkningsminskning som förekommit i alla de mindre kommunerna som angränsar till Växjö kommun. Mellan åren 2005 till 2012 minskade Tingsryds kommun med 737 invånare, Lessebo hade en minskning på 171 invånare och Uppvidinge hade en befolkningsminskning på 257 invånare. Den enda angränsande kommunen som hade en positiv befolkningsutveckling var Alvesta kommun, som under dessa åren ökade med 116 personer (se Figur 1.1). I figur 1.2 kan man också se hur befolkningsantalet har ändrats i Växjös grannkommuner (SCB, 2013).

Källa: Statistiska centralbyrån (SCB)

Figur 3.2 Invånarantalets förändring i Växjö's grannkommuner 2004 till 2012.

Det finns två bidragande faktorer till befolkningsökningen av Växjö stad, det ena är ett ökande av antal nyfödda barn och inflyttningen av invandrar. 2012 uppgick antalet utlandsfödda i Växjö till närmare 19% av de boende i staden (Länstyrelsen & Växjö kommun, 2012, 2012). År 2012 uppgick Växjö stads arbetslöshet till 7,9% för åldersgruppen mellan 18-64 år, samtidigt som motsvarande arbetslösheten för ungdomar mellan 18-24 år var 11,7 % (Växjö, 2013). Skillnaden mellan män och kvinnor i samma ålder är 12,7% män motsvarandes av 10,7% kvinnor.

Växjö ska bli en attraktiv stad som står för utveckling och hållbarhet med ett berikat stadsliv. Detta måste vara de grundpelarna som staden skall följa när den expandera. Kulturliv, service, handel och bostäder är viktiga för att kunna möta de olika former av efterfrågan som människor vill ha, på detta sätt kommer Växjö's attraktionskraft fortsätta att öka.

Denna ökade attraktionskraft kommer generera ekonomisk tillväxt då invånarantalet förespås att fortsätta att växa. Staden måste också öppnas upp för att ges möjlighet till att expandera, bland annat i centrummiljön som kan berika stadslivet och öka attraktionen (ÖP, 2012).

Växjö är en flerkärnig stad som har flera småskaliga centrumplatser, vilket skall bevara den charm som detta har givit upphov till, för tillfället finner man fyra centrum kärnor, Samarkand, Teleborg, Universitetet och Norremark. En viktig del i denna process har varit och kommer att förbli att bevara dessa centrumens olika profiler som kan skapa variation i en attraktiv stad och berika kultur och miljö. Man kommer också fortstätta att investera i utbyggnaden av bebyggelsen. Bland annat har redan satsningar på den offentliga miljön gjorts, vilket har resulterat i att man har lockat till sig investeringar från företag som vill etablera sig i staden. Man kommer också fortsätta utbyggnadstakten av stilfulla byggnader och områden, med ett fokus på hållbar stadsbyggnad ur ett miljöperspektiv (ÖP, 2012).

För att stärka stadens attraktionskraft kommer satsningar på skapandet av grönområden och stråk fortsätta, man vill ge människor tillgång till den gröna naturen, vilket ska leda till rekreation och en god levnadsmiljö. I fokus står de gröna centrala parkerna och promenadstråken kring Trummen och Växjösjön, vilket utgör de största och mest övergripande grönområdena i Växjö. Dessa måste värnas i den kommande utvecklingen av staden, då detta är en viktig del för att ge människor den möjlighet till goda levnadsmiljöer som man vill ha tillgång till. Hållbara transporter är ytterligare en viktig del för att förbättra levnadstandraden och att öka attraktionskraften i Växjö, därför investeras det i utbyggnad av cykel- och gångstråk, men även i kollektivtrafiken. Genom att förbjuda biltrafik från centrumdelarna har man också förbättrat stadsmiljön i dessa områden. Man strävar också efter en utbyggnad av cykelmotorväg och ett stort cykelnätverk, som skall göra det lättare för invånare att röra sig emellan stadens olika stadsdelar utan att behöva använda sig av biltrafiken. Man vill också förbättra förhållandet för inpendlande människor, bland annat genom utbyggnad av parkeringar för samåkning och goda bussförbindelse. Genom att förbättra miljö och levnadstandraden i staden, hoppas man på att attraktionskraften i Växjö skall öka och på så sätt locka till sig ytterligare invånare (ÖP, 2012).

Växjö stad kommer också att fokusera på utvecklingen av goda företagsmiljöer och utvecklingen av innovativa distrikt. Man måste bland annat kunna erbjuda attraktiva kunskapsmiljöer som efterfrågas av företag inom kunskapsintensiva branscher. Dessa företag vill ha tillgång till en blandad urban miljö där människor kan träffas och diskuteras. Några exempel på vad man vill utveckla för att skapa dessa möjligheter är cafeer, pubar, restauranger, tillgång till grönområden, promenadstråk och rekreationsmiljöer. Men man vill också bygga bostäder vid attraktiva områden som angränsar till de sjöar som finns omkring Växjö. Detta kommer öka attraktionskraften och man hoppas på att attrahera människor. Staden skall också fokusera på utveckling av Linnéuniversitetet för att skapa ett ”innovativt distrikt”, där fokuset skall vara på forskning och utveckling. Man hoppas också på att den goda företagsmiljön skall leda till samarbete mellan universitet och näringsliv (ÖP, 2012). Man vill också förbättra samarbetet med andra högskolor och universitet för att ytterligare förbättra den innovativa miljön. Man vill också koppla universitetet och andra lärosäten till de kommunala verksamheterna för att få till en spridningseffekt, som både lärosäten och kommunen kan dra nytta av. Man vill alltså både koppla det nuvarande Linnéuniversitetet och andra lärosäten till både de kommunala verksamheterna men också andra företag, för att skapa ett innovationskluster (Budget, 2013).

I Kronoberg finns det mer än 15 000 teknikföretag, som är små till medelstora med upp till 50 anställda. Dessa har under en lång tid producerat komponenter till bland annat fordonsindustrin. När lågkonjunkturen drabbade Sverige 2008-2009 minskade tillväxten för dessa företag och många fick säga upp sina anställda. För att minska risken för detta vill Växjö, tillsammans med de andra kommunerna i Kronobergs län utveckla ett samarbete för att förbättra utvecklingen för dessa företagen. Bland annat vill man försöka få dem att bli mer innovativa så att de inte kommer vara allt för beroende av en form av industri. Om man inte lyckas få företagen till att expandera och bli mer konkurrenskraftiga kommer hela regionen att dräneras på en kreativ och innovations rik arbetskraft, vilket resultera i minskad tillväxt för hela regionen (Innovationskraft Sverige, 2012).

Då de klassiska industrierna försvinner från staden, kommer nya ytor att öppnas upp, då man utgår från att den framtida kunskapsbaserade företagen inte kräver samma ytor till sin produktion. Dessa ytor skall användas till för att skapa nya bostadsområden och attraktiva miljöer, men skall också ge plats åt olika butiks- och verksamhetslokaler för att skapa en bland stad, där man försöker att uppmuntra företagande och innovation (ÖP, 2012). Växjö kommun investerar också i utvecklingen av regionalt samarbete och samverkan mellan olika företag för att skapa en god företagsmiljö. Då Växjö är en relativt liten stad är det inte långt till närliggande landsbygd, detta har gjort att man investerat i landsbygdsutveckling för att kunna erbjuda en bra kollektivtrafik och möjligheten att starta egna företag på landsbygden. Några exempel på investeringar är bland annat att regionen har satsat 600 000 kr till stimulerings bidrag för bredbandsutvecklingen på landsbygden för att tillgodogöra vissa nödvändigheter för att landsbygdsutvecklingen skall lyckas. Staden kommer på så sätt kunna dra nytta av de innovationer som skapas av de företagen och generera ytterligare ekonomisk tillväxt (Budget, 2012).

Växjö är en relativt liten stad som utsätts för en global konkurrens, av denna anledning vill man utveckla ett gemensamt samarbete mellan de angränsade kommunerna för att kunna få till stordriftsfördelar och på så sätt sänka utgifter då man kan rationalisera administrativa funktioner. Detta skulle minska utgifterna men också leda till ett utökat samarbete mellan kommunerna, vilket skulle leda till att olika former av innovationer som varit framgångsrika i en kommun senare kan spridas vidare till nästa. (Budget, 2012).

4. Analys

4.1 Stadsplanering av Växjö stad

I sin stadsplanering har Växjö valt att följa den trend som de flesta städerna i Sverige idag följer, nämligen att bli en attraktiv stad, där innovation och kreativitet kan frodas.

Man vill skapa en miljö som både attraherar företag och människor, framför allt människor med högre utbildningar då dessa är en resurs för innovativa företag vars fokus är forskning och utveckling. Samtidigt hoppas man att innovativa företag skall attrahera ännu fler högutbildade människor som tillhör bland annat den kreativa klassen och medelklassen. Tanken bakom denna utveckling är att företagen kommer generera innovation i regionen och staden, samtidigt som fler arbetstillfällen skapas. Detta kommer både att öka tillväxten för hela regionen, samtidigt öka konkurrenskraften. Växjö har valt denna formen av planering för att man hoppas på att detta skall generera tillväxt och konkurrenskraft, man investerar resurser i att skapa innovationskluster, samtidigt som man fortsätter med att skapa en attraktiv stad. Skapandet av grönområden och utvecklingen av kulturlivet är bara några av de metoder som Växjö använder sig av för att öka attraktionskraften. Man fokuserar också på utvecklingen av infrastruktur, där cykel och kollektivtrafik ligger i centrum, för att minska den tunga biltrafik som finns i staden. Allt detta görs för att skapa en attraktiv stad som kan locka ännu fler människor att bosätta sig i staden.

Så det Växjö har valt att göra är att följa delar av tanken bakom Richard Floridas ”Kreativa klass”, nämligen att generera tillväxt och konkurrenskraft genom att attrahera människor med en stark ekonomisk kapacitet. Samtidigt märker man att deras planering dra många tankar från det institutionella perspektivet, då det kommer till skapandet av innovationssystem. Detta tydliggörs när man vill fokusera på att skapa ett starkt samarbete mellan universitet, företag, näringsliv och offentlig sektor. Man vill bland annat knyta starkare band mellan dem för att på så sätt generera en bättre innovationsförmåga. Denna form av stadsplaneringen har blivit ett svar på de neo-liberala idéerna om konkurrens som städerna skall utsättas för, då detta skulle leda till att allt blev effektivare, kostnader reducerade för staten och att städerna skulle utvecklas för att bli specialiserade. Detta är inte fallet då det finns både risker och fördelar som har uppkommit med denna form av stadsplanering, framför allt sätt ur ett ekonomiskt perspektiv.

4.2 Risker med den attraktiva planeringen

Tanken bakom den konkurrenskraftiga staden som den neo-liberala planeringen förde med sig var i grund och botten bra, men städernas totala frihet för att konkurrera mellan varandra har lett fram till problem och framför allt risker, då man studerar deras utveckling i ett ekonomiskt perspektiv. Det finns risker som denna form av planering har fört med sig och analysen kommer dela in dem vart och en för sig. Många kan tyckas vara närliggande varandra, vilket de är, men för att ge en klarare bild kommer analysen att dela in riskerna i olika stycken.

4.3 Den kreativa staden, en plan för alla städer

Frågan som man borde ställa sig är vad är konkurrenskraft? Är det förmågan att på något sätt specialisera sig för att lättare kunna vinna ekonomiska fördelar gentemot sin konkurrent? Eller är det någon form av variabel som gör det möjligt att öka fördelarna gentemot sin konkurrent? Ett företag som har en god affärsidé kan öka sin konkurrenskraft och på så sätt stärka sig ekonomiskt emot sina konkurrenters verksamheter. Så var fallet med ”Just in time” produktionen som Japan utvecklade, vilket gav dem en ökad konkurrenskraft emot de företag som jobbade med ”Just in case”. Minskade kostnader för lager och förvaring gav företagen med ”Just in time” ett ekonomiskt övertag vilket kunde öka deras konkurrenskraft. Men vilka möjligheter har städerna att utveckla sin konkurrenskraft?

Under de senaste åren har städer i bland annat Sverige valt att fokusera på att bli attraktiva för att attrahera människor och företag, Växjö är bara ett exempel av flera hundra städer världen över som har samma form av stadsplanering. Men man behöver inte titta så långt från Växjö för att finna städer med exakt samma form av planering. Om man tittar på Kalmars översiktsplan, kan man se många likheter om man jämför den med Växjös (Kalmar ÖP, 2013). Självklart finns det vissa skillnader men principen och grundtanken bakom dem är nästan identiska. Då vi har en stad i samma landskap som fokuserar på exakt samma form av stadsutveckling försvinner själva grunden för planeringen, nämligen att öka konkurrenskraften.

För att kunna förklara detta närmre kommer jag att ta ett exempel. Det finns två stora städer X och Y som ligger i en region, dessa städer fokuserar på att försöka bli så attraktiva som möjligt för att öka deras tillväxt och konkurrenskraft. Det första som sker i regionen är att X och Y absorberar allt mer av de omkringliggande små orternas befolkning, då dessa är för svaga för att kunna konkurrera med X och Y. Vissa små orter kommer att klara sig bättre om det finns pendlingsmöjligheter. Det som sker är att företag och tillväxt förflyttas till X och Y, då de attrahera allt fler från regionen, framför allt då gamla industrier läggs ner i små orter och folk tvingas söka jobb i någon av städerna. Men vad händer sen, vi har X och Y som absorberar allt mer av regionens ekonomiska kapacitet och fokuset fortsätter att vara ”utvecklingen av den kreativa staden”. Det som riskera att hända är att X och Y investerar allt mer resurser för att bli en attraktiva staden, men detta får ingen verkan då båda två gör exakt samma sak. Det som blir resultatet är att en massa ekonomiska resurser kommer att spenderas på utbyggnaden av kulturliv, grönområden och andra mycket kostsamma projekt som skall marknadsföra staden.

Mitt exempel går att använda på bland annat Växjö's situation, där man under många år har varit en av de få kommuner som har ökat i befolkning, medan de omkringliggande kommunerna har haft en minskning i totalt antal invånare, eller haft en minskande ökning. Några av anledningarna är att företag och industrier inte längre kan konkurrera och gå med förtjänst i dessa kommuner, medan Växjö har den ekonomiska kapacitet som krävs för att de ska kunna överleva. Man kanske tycker att detta inte är något problem, utan att det rent av är positivt för Växjö's utveckling att allt fler människor flyttar in. Svaret på det är självklart ja! Det är positivt för Växjö att de lyckas attrahera människor, eller i detta fallet absorbera dem, problem är hur som helst av en annan natur. Tidigare i arbetet har Växjö's stadsplanering redan diskuterats, man vill skapa en miljö som lockar till sig välutbildade människor med en stark ekonomisk kapacitet som kan vara med att utveckla staden och skapa tillväxt. Men de människor som absorberas in från de små orterna tillhör ofta en annan kategori, bland annat industriarbetare och andra mindre kreativa yrken. Dessa människor flyttar sedan till en stad som inte fokuserar på dem, utan en annan ”kreativ klass” som man försöker att attrahera.

Vi har också många utlandsfödda som väljer att bosätta sig i Växjö, även många av dessa har inte den ekonomiska kapacitet som stadens planering fokuserar på. Arbetslösheten bland dem med enbart för gymnasiala studier låg 2011 på 12,9% enligt SCB, medan för dem med efter gymnasiala studier låg på 5,3% samma år. 2004 var det 9,1% respektive 7,1% alltså en ökning för dem med enbart för gymnasiala studier och minskning för dem med efter gymnasiala studier. Detta är ytterligare en indikator på att städerna har anpassat sig för att skapa fler möjligheter och jobb för dem som man anser vara ”kreativa” medan andra klasser i samhället glöms bort. Detta kan då leda till att staden får en negativ ekonomisk utveckling, man locka till sig allt fler människor vilket resultera i att bostadspriserna ökar. Men människorna som man attraherar är inte de som står i fokus för själva planeringen, utan istället planera man för en ”kreativ klass” som man måste konkurrera med andra städer om. Detta riskerar att leda till en ekonomisk förlust för staden, om man inte kan ge de nyinflyttade arbetstillfällena, kan man inte generera några skatteintäkter, samtidigt försvinner ekonomiska resurser ut i tomma intet när man försöker att attrahera den ”kreativa klassen”

Man kan inte tillskriva all form av ”kreativ och attraktiv” planering av våra städer till grundtanken bakom skapandet av den kreativa klassen. Många städer fokusera enbart på att förbättra sin stadsmiljö och skapa en trevlig miljö för människor att leva i. Men även om tanken bakom planeringen inte skulle vara att attrahera ekonomisk starka individer, kvarstår ändå riskerna med att stora delar av investeringarna inte får någon ekonomisk verkan, samt att det finns en risk att det lätt blir enbart den kreativa klassen och medelklassen som dra nytta av denna form av planering, även om tanken är att alla skall göra det.

4.4 Innovationssystem, kriser och resilience

För att öka sin konkurrens- och attraktionskraft har Växjö valt att fortsätta utvecklingen av innovationssystem och kluster i regionen. Man har bland annat valt att förbättra samarbetet mellan näringsliv, företag, offentliga sektorer och universitetet för att förbättra kunskapsflödet och stärka innovativa spridningseffekter, vilket i sig är en positiv utveckling. Detta leder bland annat till kostnadseffektivitet och man kan tillsammans planera och utveckla idéer som är konkurrenskraftiga och som kan leda till tillväxt för hela regionen.

Det finns dock en riskfaktor med innovationssystem och kluster, nämligen ”Lock in” effekten som kan drabba dem. Växjö har under de senaste åren gått från att vara en stad som fokuserat på olika industrinäringar, bland annat skogs- och bilindustrin. Många småföretag i regionen har varit underleverantörer som varit länkade till dessa industrier. När krisen sedan drabbade regionen blev det ett stålbad för hela bilindustrin, vilket resulterade i att flera underleverantörer fick avskeda anställda och andra fick lägga ner. Skogsindustrin klarade sig bättre då krisen inte slog mot denna näring lika hårt. Det som hände bilindustrin visade på den svaga resilience som Växjö och hela regionen hade under denna tid. Detta har i sin tur gjort att Växjö har satsat allt mer investeringar på att förbättra och utveckla den innovativa förmågan i regionen. Man börjar sakta omvandla Växjö från en industribaserad stad till att ha mer fokus på forskning och utveckling, man vill bland annat skapa starka innovationssystem som skall driva tillväxten.

Problematiken med detta är risken för en ny form av lock in, tidigare var det Växjös beroende av de industrier som var den drivande motorn för regionen, nu vill man skapa innovationssystem och kluster med fokus på forskning och utveckling. Det är här som man finner det stora problemet, Växjö följer samma mönster som många andra städer, nämligen att gå från industri till innovation och utveckling. Detta recept har testat av många regioner och städer, med olika resultat som följd, några exempel är Malmö och Karlskrona. Båda två har tidigare varit fokuserade på tunga industrier som drivande motor för regionens ekonomiska utveckling, när industrierna sedan har flyttats eller lagts ner har de fokuserat på att skapa innovationssystem med fokus på högskolor och utbildning, de valde att bli ”kreativa städer”.

Risken med att utveckla innovationssystem och kluster är om deras kontakter och nätverk bli allt för beroende av varandra, i Växjös fall finns det en risk att man överskattar innovationssystemets kapacitet att driva tillväxt och utveckling framåt, samt att man binder upp universitet med allt för inriktade verksamheter. Det finns alltså en risk för mycket låg resilience i Växjö om dessa olika parter i systemet blir allt för beroende och inriktade på samma form av industribas. Om man fokusera allt på några få områden så riskerar Växjö att inte kunna fånga upp nya innovationer som sprider sig från andra regioner och kunskapskluster,

vilket resultera i att de inte kan ta del av vissa ekonomiska fördelar som sådana innovationer för med sig. Om man till exempel fokuserar för mycket av sin kunskap inom ett visst område så finns risken för Växjö att man inte kommer kunna fånga upp de ekonomiska fördelar som tillväxtcykeln kan ge åt en region som tidigt tar till sig de nya formerna av GPT:er. Samtidigt finns det en risk att Växjö inte kan dra nytta av tillväxtcykeln i början, då regionen inte har den kapacitet som krävs då GPT sprider sig från ekonomiska och innovativa centrum som Stockholm. Även om Växjö fortsätter sitt fokus på att bli ännu mer attraktiv och innovativt kommer de fortfarande att konkurrera med andra stora regioner som ha starkare ekonomisk kapacitet och kan lättare konkurrera ut Växjö i detta sammanhang.

Det Växjö kan göra i detta fall är specialisera sig inom det område som man anser vara en viktig del inom nästa tillväxtcykel, på så sätt underlätta ”infångandet” av den nya GPT:n. Detta skulle ge regionen en möjlighet gentemot de andra regionerna. Men detta skulle medföra ytterligare risker för Växjös ekonomiska utveckling, då specialisering inom ett område leder till lägre resilience. Skulle en kris drabba denna näring kommer Växjös ekonomi få sig ytterligare ett stålbad. Samtidigt finns det en risk för att man fokuserar för mycket av sina investeringar i forskning och utveckling. Detta kommer inte ensamt att driva Växjös ekonomi framåt, eftersom många av invånarna inte kan dra någon direkt ekonomisk nytta från dessa investeringar. Växjö behöver istället tänka på att försöka skapa fler arbetstillfällen för människor som saknar högre utbildning, men detta måste göras inom ett diversifierat näringsliv för att öka staden ekonomiska resilience.

Att balansera specialisering för att bli konkurrenskraftig mot att ha hög resilience är svårt, framför allt för mindre städer som Växjö. De saknar den ekonomiska kapacitet att kunna specialisera sig på flera olika områden, vilket gör att de har en mycket låg resilience om en kris skulle drabba dem. Samtidigt saknar de starka konkurrensmöjligheter för att kunna ta del av innovationsmöjligheter som en tidig tillväxtcykel kan ge dem, vilket skulle kunna leda till ekonomisk tillväxt för både staden och hela regionen. I grund och botten är alltså innovationssystem en viktig del av Växjös utveckling, men detta innovationskluster måste vara diversifierat samtidigt som det finns samarbete mellan företag och sektorer som kan hjälpa varandra.

Dessa ska fungera som nätverk och skapa kunskapsspridning, men de får inte bli beroende av varandra då detta leder till låg resilience. Om Växjö drabbas av ytterligare en kris och deras resilience är låg kommer detta att skada den ekonomiska utvecklingen och tillväxten kommer att stanna av ytterligare.

4.5 Fördelar med innovation och attraktionskraft

Att göra städer mer attraktiva och stärka innovationskraften medför vissa ekonomiska risker för regionen och staden. Dessa risker måste vägas mot de fördelar som också finns med denna form av utveckling. Växjö stad måste fortsätta med att investera i utveckling för att bli allt mer attraktiva och stärka stadens innovativa förmåga, annars riskera de att konkurreras ut av andra städer och regioner. Problemet i sin helhet ligger på en annan nivå. Skulle Växjö sluta att investera i denna utveckling kommer de inte ha någon möjlighet att konkurrera om forskning och utveckling med de städer och regioner som fortsätter att investera. Samtidigt som det finns en risk med låg resilience, då man har ett specialiserat innovationskluster, finns det också en möjlighet till ökad konkurrens för regionen och staden. Om man har den kunskap som krävs, finns det möjlighet att lättare absorbera de positiva ekonomiska effekterna som en ny GPT för med sig. Växjö som har valt att försöka stärka samarbetet mellan näringsliv, företag, universitetet och offentlig sektor kan på detta sätt öka kunskapsspridning och öka effektiviteten för dessa institutioner. Så länge som de inte blir allt för beroende av varandra kommer man kunna dra nytta rent ekonomiskt av detta samarbete och resiliensen kommer att fortsätta vara stabil. Det är först när detta nätverk blir allt för beroende av varandra för att klara sig, som resilience kommer att minska, vilket blir en ekonomisk risk för Växjö stad.

Att öka attraktionskraften är som sagt en metod för att locka människor som är välutbildade, ekonomiskt starka och som man tror ökar den ekonomiska tillväxten. Tyvärr så finns ännu inga bevis för att denna typ av effekt. Då man ännu inte ser några ekonomiska fördelar med att enbart försöka attrahera den kreativa klassen och medelklassen för deras starka ekonomiska kapacitet, tycks det inte finnas några direkta fördelar med denna formen av planering. Men om man istället skulle fokusera den attraktiva planeringen för alla människor, så skulle man kunna få till en positiv ekonomisk effekt.

I Växjös fall gäller det att man fortsätter att attrahera människor att flytta till staden, vilket man har lyckats med, men det som krävs istället för att enbart fokusera på att skapa arbetstillfällen för den kreativa klassen och medelklassen, är att skapa arbete för alla de som flyttar till Växjö. Det finns nämligen betydligt fler arbetslösa inom kategorier med lågutbildade människor i regionen än högutbildade. Vi har under de senaste åren sett en ökning av arbetslösheten för dem med lågutbildning, medan de med högre utbildning har minskat i arbetslöshet. Om man kan skapa arbetstillfällen för fler människor kommer detta att generera större skatteintäkter och stärka stadens ekonomi. Detta är självklart en svår utmaning att möta och måste framför allt göras på en politisk nivå, det kan till och med vara svårt att möta denna utmaningen med ett neo-liberalt planeringsperspektiv som idag dominerar städernas utvecklingar.

5. Slutsats

5.1 Risker

Efter att ha granskat olika ekonomiska teorier och jämför dessa med Växjö stads planering har jag tagit fram de ekonomiska riskerna, men också fördelarna som kan komma genom att skapa den attraktiva staden. Det finns många ekonomiska risker med denna form av planering. Den första risken är att öka sin attraktion för att attrahera den kreativa klassen och medelklassen. Här finns risken att de investeringar man gör inte får någon effekt då denna form av planering används av alla städer. Detta innebär att städer som till exempel Växjö och Kalmar investera i liknande formen av planering, vilket leder till att dessa städer konkurrera om exakt samma sak. Att staden görs mer attraktiv är inte själva problemet, utbyggnaden av kultur, rekreationsmiljöer och ett bättre stadsliv är en positiv utveckling. Problematiken ligger i att stadens ”attraktionskraft” fokuseras på den kreativa klassen och medelklassen, vilket i Växjös fall lämnar många människor utanför. Man kan inte enbart fokusera på en viss ”klass” för att utveckla sin stad, framför allt när större delen av alla städer följer samma struktur. I Växjös fall ser man arbetslösheten stiga för dem som är lågutbildade, om investeringar riktas mot denna kategori för att skapa arbetstillfällen och ge möjlighet till utbildning skulle dessa människor efter en viss tid börja generera skatteintäkter för kommunen.

Som det nu ser ut så försvinner mycket av Växjös investeringar till ingen nytta då de inte lyckas attrahera dessa klasser då alla städer för samma form av planering.

För att göra staden mer attraktiv försöker man skapa innovationssystem och nätverk mellan företag och andra sektorer i samhället. Denna form av planering medför en annan form av risk för Växjös ekonomiska utveckling om man inte är försiktig. Som tidigare diskuterats i analysen finns det en risk med låg resilience om företag, universitet och andra samhällssektorer blir allt för beroende av varandra. Framför allt om det är få ledande företag som har gemensamma intressen, som ingår i själva innovationssystemet. Vid en eventuell kris som drabbar dessa företag riskerar hela innovationssystemet att drabbas. Detta skulle leda till ett stålbad för Växjös ekonomi. Innovation och utveckling är självklart viktig för staden, men för att öka resilience för staden och regionens ekonomi måste man diversifiera näringslivet och skapa ett innovationssystem som förbättra samarbete, men inte gör de olika sektorerna allt för beroende av varandra. På detta sätt minskar risken att hela innovationssystemet drabbas av en kollaps vid en eventuell kris som drabbar någon sektor.

Samtidigt som det finns en risk för låg resilience i ett innovationssystem, finns det en risk att regionen och staden förlorar vissa ekonomiska möjligheter om innovationssystemet inte är tillräckligt diversifierat i dess innehåll, alltså om det är för inriktat på ett specifikt ”kunskapsområde”. Detta kan nämligen leda till att Växjö stad har investerat en massa resurser inom ett specifikt innovationssystem, för att stärka samarbete mellan exempelvis universitet och företag. Om samarbetet mellan dessa två sektorer blir allt för beroende av varandra, med några få specialiseringar, minskar man chansen för att lätt kunna ta till sig nya GPT:er, vilket kan leda till ekonomisk tillväxt om man snabbt kan dra nytta av dessa. Men om Växjö stad fokuserar allt för mycket av sina resurser inom ett specifikt område, finns det en risk att de inte alls är lämpade för att ta till sig en ny GPT, vilket leder till att man förlora chansen att dra nytta av de positiva ekonomiska effekter som en ny GPT och tillväxtcykel, kan ge de städer och regioner som snabbt kan tillgodogöra sig denna nya form av innovation.

5.2 Möjligheter

Det finns många ekonomiska risker med att försöka skapa den attraktiva staden för människor och företag. I analysen pratas det om både om hur man ska attrahera människor och samtidigt göra staden attraktiv för företag genom skapandet av innovationssystem och på detta sätt stärka Växjö stads ekonomiska möjligheter. När det kommer till att planera den attraktiva staden för att attrahera människor ur den kreativa klassen och medelklassen är det svårt att prata om några positiva fördelar. Det finns för det första inga bevis för att dessa två klasser leder till ekonomisk tillväxt för en stad som Växjö, samtidigt har arbetslösheten ökat för dem som står utanför dessa två klasser. Så länge som man inte planera en attraktiv stad för alla, genom att skapa mer möjligheter till arbetstillfällen för lågutbildade och skapa större möjlighet till utbildning kommer det bli svårt att se någon ekonomisk fördel med denna form av stadsplanering.

När det kommer till skapandet av innovationssystem och förbättrandet av samarbete mellan företag, universitet, näringsliv och offentliga sektorer, finns det många ekonomiska fördelar som staden kan tjäna på. Man kan bland annat spara ekonomiska resurser genom att samarbeta och öka kunskapsutbytet mellan olika sektorer vilket ger en öka konkurrenskraft inom vissa områden. Så länge som innovationssystemet förbättra samarbete mellan dessa sektorer kommer man kunna dra nytta av varandra. Bland annat kan det också attrahera nya företag till innovationssystemet som kommer stärka den ekonomiska kapaciteten för regionen och staden. Om innovationssystemet blir tillräckligt utvecklat och har möjlighet att rekonstruera sig vid eventuella kriser utan att förlusten blir för hård, det vill säga att innovationssystemet i sig själv upprätthåller en hög resilience så kommer risken med ”lock in” att minska. Om innovationssystemet också har möjlighet att anpassa företag och andra sektorer att lättare ta till sig förändringar på den globala marknaden och snabbt anpassa sig efter tillväxtcykeln och nya GPT:er kommer detta ge staden ökade konkurrensmöjligheter att snabbt dra nytta av nya innovationer.

I Växjös fall kan man säga två saker utifrån den analys som jag har gjort. Växjö måste börja omprioritera vem man planerar staden för. Man kan som sagt redan se att arbetslösheten ökar för dem med lägre utbildningsnivå, medan man satsar allt mer på att attrahera den kreativa klassen och medelklassen.

Detta kommer inte leda till någon ekonomisk utveckling då resurserna som spenderas på denna form av planering inte tycks ha någon ekonomisk verkan. Om man istället börja fokusera stadsplanering för alla människor, finns det större möjligheter att minska den totala arbetslösheten och på så sätt öka bland annat skatteintäkter. När det kommer till utbyggnaden av innovationssystem är det fortfarande för tidigt att dra några slutsatser i Växjö fall. De befinner sig fortfarande i omorganisations fasen, då näringsliv och olika institutioner ännu inte specialiserat sig inom områden efter den föra krisen och stålbadet som drabbade stadens industri och företag. Beroende på hur de väljer att bygga ut sitt innovationssystem och hur väl diversifierat det blir kommer påverka om det kommer leda till ökade risker eller möjligheter för staden. En viktig del för Växjö stad är att fortsätta med en aktiv planering, där man hela tiden övervakar och kontrollera de förändringar som sker på den internationella och nationella marknaden, framför att när det gäller vilket stadium tillväxtcykeln befinner sig i för att lättare förbereda staden för de förändringar som kommer att uppstå. Tillväxtcykeln är en viktig del i att lösa städernas planering då den kommer påverka städernas ekonomiska möjligheter, att vara allt för ignorant mot de olika faserna kommer enbart att öka stadens risk att kastat in i en ekonomisk kris.

Sammanfattning

Stadsplanering blir allt viktigare i samhället och för städernas utveckling, aldrig tidigare har städernas planering varit så viktig för dess konkurrensmöjligheter och ekonomiska tillväxt. Sedan skapandet av den neo-liberala stadsplaneringen har städerna tvingats att anpassa sig allt mer efter marknadsmässiga principer och drivs idag mer som företag. Denna utveckling har satt press på stadens ekonomiska planering som skall stärka stadens konkurrenskraft på den globala marknaden, för att öka stadens ekonomiska tillväxt. Den attraktiva stadens planering har blivit svaret på denna uppgift. Man skall nämligen planera städer som attrahera människor från medelklassen och den kreativa klassen. Dessa människor är ofta välutbildade med en stark ekonomisk kapacitet, vilket kommer öka stadens ekonomiska tillväxt, samtidigt som kreativa företag med fokus på innovation och utveckling kommer attraheras till staden då det finns en välutbildad arbetskraft. Genom att skapa innovationssystem hoppas man också på att förbättra städernas konkurrensmöjligheter och innovationsutveckling.

Frågan som ställdes angående denna nya attraktiva planering är vilka risker och fördelar ur ett ekonomiskt perspektiv, som denna nya form av planering skapar. Valet blev att granska de viktigaste teorierna som är knutna till denna form av planering, nämligen Richard Floridas kreativa klass, neo-liberal stadsplanering, evolutionärt perspektivet, institutionellt perspektiv, och regional resilience. Genom att granska dessa tunga teorier genom litteraturstudier fanns det tillräckligt med information för att göra analys av ekonomiska risker och fördelar för Växjö stads stadsplanering. Växjö var en mycket passande stad att göra denna analys på då de är en mycket expansiv stad som håller på att förändras från en stad som tidigare fokuserade på industrier, men som nu håller på att skapa en ”attraktiv stad”.

Riskerna och fördelarna i Växjö stadsplanering kan delas in i två delar. Den ena är att skapa en attraktiv stad för människor, med fokus på att attrahera den kreativa klassen och medelklassen. Denna planering innehåller stora ekonomiska risker då man inte planerar en stad för alla, utan enbart fokuserar på vissa kategorier av människor i samhället. Detta leder inte bara till sociala problem med bland annat segregation som denna analys inte fokuserar på. Det leder också till ekonomiska risker, då denna planering inte har något som helst underlag för att stärka stadens ekonomi. Samtidigt investeras stora delar av stadens resurser på denna form av planering, resurser som skulle kunna användas för att planera en stad för alla. En av anledningarna till att denna form av planering inte attrahera människor som den är tänkt att attrahera är att alla städer för denna form av planering. Varför skall en människa som tillhör den kreativa klassen eller medelklassen välja att flytta till Växjö, när exempelvis Kalmar för samma form av planering?

Den andra formen av planering är utvecklingen av innovationssystem som skall förbättra företagsmiljön och stärka stadens ekonomiska konkurrenskraft genom ett ökat samarbete mellan företag, näringsliv, universitet och offentliga sektorer. Den stora risken är att man skapar en ”lock in” effekt som leder till att Växjö riskera både att minska sin resilience vid en eventuell kris, samtidigt som man riskerar att missa möjligheter att absorbera positiva effekter från tillväxtcykeln och nya GPT:er om man inte är tillräckligt flexibel i sitt innovationssystem och nätverk.

Men det finns också möjligheter med utvecklingen av innovationssystem och den kreativa staden. Man kan bland annat se stordrivs fördelar mellan de företag och andra sektorer som samarbetar och spridningseffekter inom innovation och kunskap. Aldrig tidigare har man investerat så mycket i FoU som under de senaste åren vilket driver utveckling och kunskap framåt. Det viktiga är att städerna utvecklas för alla människor, då detta kommer att gynna städernas ekonomiska utveckling i längden.

Källförteckning

Litteratur.

Allmendinger, Philip (2009) *Planning Theory*. Palgrave Macmillan.

Amabile, Teresa M (1996), *Creativity in context*. Harvard: Westview

Baylis, Johan Smith, Steve & Owens, Patricia (2008) *The Globalization of World Politics, An introduction to international relations*, 4e Edition, Oxford University press.

Baeten, Guy (2011) *Normalising neoliberal planning: The Case of the hyllie urban development project in Malmö, Sweden*. Department of Human Geography.

Björkman, Jon (2013) *Den kreativa staden och dess påverkan*, Lunds universitet, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi.

Björkman, Jon (2013) *Perspektivbrytningar*, Lunds universitet, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi.

Campbell, Scott (1996) *Green cities, growing cities, just cities? Urban planning and the contradictions of sustainable development* Journal of the American Planning Association 62 296-312. University of Michigan: Bonistell Blvd.

Florida, Richard (2006) *Den kreativa klassens framväxt*. Göteborg Daidalos AB.

Gertler, Meric S: (2004) *Manufacturing Culture: The institutional geography of industrial practice*. Oxford:Oxford University Press.

Hållen, Jonas (2012), *Ingenjörskris hot mot småländsk tillväxt*. Innovationskraft Sverige, Oktober 19, 2012.

Kotkin, Joel (2013) *Richard Florida Concedes the Limits of the Creative Class*, The Daily Beast, Business, *Mars 20, 2013, 4:45 Am EDT*.

Lundquist, Karl-Johan och Olander, Lars-Olof, (2010) *Growth cycles. Transformation and regional development*. Department of Human Geography.

Martin, Ron (2011), *Regional economic resilience, hysteresis and recessionary shocks*. Oxford: university press.

Simme, James and Martin, Ron (2010) *The economic resilience of regions: towards an evolutionary approach*. Published by Oxford University Press on behalf of the Cambridge Political Economy Society.

Statistiska centralbyrån (2013) (Elektronisk)

<http://www.scb.se/Pages/ProductTables.aspx?id=25795> (2013-04-18)

http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_TableSearch____341416.aspx?sokord1=efter+kommun&xu=c5587001&yp=duwird&lang=1 (2013-04-18)

Figur 3.1

http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_Chart____348963.aspx?layout=chartViewColumn&rxid=022ac7b2-81dd-4734-beea-6a0e8e7ff2ca(2013-04-18)

Figur 3.2

http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_Chart____348963.aspx?layout=chartViewColumn&rxid=022ac7b2-81dd-4734-beea-6a0e8e7ff2ca (2013-04-20)

Växjö kommun (2013), *Budget för Växjö kommun med verksamhetsplan för 2014-2015*.(Elektronisk) Växjökommun. Tillgänglig

[http://www.vaxjo.se/upload/www.vaxjo.se/Kommunledningsf%C3%B6rvaltningen/Ekonomikontoret/VoKommun_Budget_2013_\[1\].pdf](http://www.vaxjo.se/upload/www.vaxjo.se/Kommunledningsf%C3%B6rvaltningen/Ekonomikontoret/VoKommun_Budget_2013_[1].pdf) (2013-05-01).

Växjö kommuns översiktsplan, del Växjö stad (2012) Växjö kommun. (Elektronisk)

<http://www.vaxjo.se/upload/www.vaxjo.se/Kommunledningsf%C3%B6rvaltningen/F%C3%B6rfattningssamling/Styrande%20dokument/Milj%C3%B6och%20fysisk%20planering/%C3%96versiktsplan%20f%C3%B6r%20V%C3%A4xj%C3%B6%20kommun%20del%20V%C3%A4xj%C3%B6%20stad.pdf> (2013-04-18).

Växjö översiktsplan, (2005). Växjö Kommun. (Elektronisk)

<http://www.vaxjo.se/upload/www.vaxjo.se/Kommunledningsf%C3%B6rvaltningen/F%C3%B6rfattningssamling/Styrande%20dokument/Milj%C3%B6och%20fysisk%20planering/%C3%96versiktsplan%20f%C3%B6r%20V%C3%A4xj%C3%B6%20kommun.pdf>

Wikipedia (2013), *Växjö stad*. (Elektronisk) Tillgänglig
<http://sv.wikipedia.org/wiki/V%C3%A4xj%C3%B6> (2013-04-27).

Översiktsplan för Kalmar kommun (2013), Vision 2020. (Elektronisk) Tillgänglig
http://www.kalmar.se/Kalmar%20kommun/Demokrati/Markochvatten/Oversiktsplanering/Unika_Kalmar/OP_21maj_del1_sidor.pdf (2013-05-02).